

Elisabeth Dode

**Pantai
prouvençau**

C.I.E.L. d'Oc

Centre International de l'Écrit en Langue d'Oc

3 Place Joffre, 13130 Berre L'Étang

<http://www.lpl.univ-aix.fr/ciel/>

ÉLISABETH DODE

Pantai Prouvençau

I SANTO DE LA MAR

EN CAMARGO

**Legèndo e raconte sus lou Miejour
en l'ounour di Souldat dóu XVème Cors**

Prefàci de l'Autour, em' uno Letro de F. Mistral

1923

Felibresso E. DODE

Au front de la Tour Magno
Lou Sant Signau es fa!
Anen-ié!

F. Mistral

Maiano, 22 de Desèmbre 1913

DEDIQUE MOUN LIBRE
A LA
PERVEROUSO MEMÒRI
DE MA SANTO E CARO MAIRE
QUE
DAVANS DIÉU REPAUSO!
A
MA CARO AMIGO
NA MARIO6TERESO CHABALLIER
EN OUMAGE
DE SOUN AMISTA

Prefàci

Coume manto e manto felibresso vo felibre, auriéu vougu pèr lou proumié libre que fau parèisse, vèire au pourtissoun de moun obro uno prefàci marcanto e bèn granado.

Ai! las! lou trebau fuguè pèr iéu bèn escabissous, pèr ana de porto en porto mendica la favour d'uno esbarluganto prefàci, signado d'un noum illustre!

Touto uno longo annado me siéu bressado d'aquelo courouso farfantello!
E pecaire! S'es esvalido dins uno neblo fouscarino!
Noun es dins moun vejaire de faire lon raconte de tout acò bèu; pas mai que de parla de la moulounado de letro mandado vo reçaupudo pèr aquelo agradivo prefàci. Nàni, dirai pas mai lou mot de Santo Claro, amor que tout acò n'apouncho pas un fust.

Me countentarei simplamen de desbadarna lou pourtissoun pèr dire, eici, touto ma profundo amiracioun pèr l'obre dóu Mèstre de Maiano, l'illustre e grand Mistral, que vuei repauso dins sa glòri inmourtalo dins l'ort dis Aliscamp Paradisen; amor qu'es soun obro pouderoso que me desvelè lou secrèt dins aquelo estrofo de L'Odo i Catalan.

Intrepide gardian de noste parla gènt,
Garden-lou franc e pur e clar coume l'argènt,
Car tout un pople aqui s'abéuro;
Car de mourre bourdoun qu'un pople toumbo esclaus
Se tèn sa lengo tèn la clau
Que di cadeno lou deliéuro.

Es acò que me baiè l'idèio d'escrèure dins la lengo nostros, pèr pousqué dire, tout ço que se trasié de bèu dins ma pensado, pèr la noblo revelacioun qu'atroubère alor dins touto l'obro dou Mèstre; subre tout, dins si Discours e Dicho ounte, à la pajo cinquante-quatre d'aquéu libre, atroubère, pèr iéu, lou vrai simbèu de la Causo Nostros dins aquel entre-signè:

Malur à la nacioun que pèrd sa pouèsio, car dins la pouèsio, coume dins lou printèms, i'a lou nouvelun, la sabo, l'alegrosso d'un pople, i'a la jouinesso e l'enavans.

E, aquéu printèms de l'amo, quau es que lou counservo dins l'esperit dóu pople, dins li veno dóu pople, senoun aquelo lengo de la famiho e dóu terraire, dins la qualo sa grand ié disié de sourneto, dins la qualo sa maire ié cantavo de nouvè, dins la qualo ié dounavo si counsèu, dins la qualo risié, 'mé sis ami d'enfanco; dins la qualo se parlavon, à l'oumbro d'un bouissoun, emé sa bono amigo; dins la qualo, en un mot, tóuti si sentimen e tóuti si pensado pescon li coulour vivo de la naturo e dóu vrai!

Fuguère enfadado que-noun-sai, autant pèr la grandour dóu verbe e de l'en gèni dóu Mèstre, que pèr la bèuta de la lengo prouvençalo, que bresso lis amo pantaiarello; d'aquelo lengo armounioso, qu'èro aclapado souto li rouino di grand castelas, e qu'un jour, sourgenté de soun cros, coume uno sorgo lindo e cascaiarello, pèr abéura reviscoula li que van pousa la fe que soustèn lou cor e que seguisson li piado di primadié, qu'an sèmpre lucha pèr nous faire ama la terro di rèire e tira glòri de soun ufanous passat; aquelo terro ounte aro vesènt la fièro Coumtesso, belamen assiémado, camina sourrisènto dins l'Empèri dóu Soulèu, recounquista pèr li tenènt de si dre!

Adounc, es ansin que pivelado pèr li Legèndo, li Tradicioun nostro, enclauso dins la founsour de noste sòu; pèr la grandour de l'istòri. dóu passat, pèr lou renom di troubadou, que, pèr faire moun presfa felibren, aprenuguère souleto la lengo prouvençalo e la prousoudiò.

Pecaire! fuguè pèr iéu lou pica de la daio!...

II

Alor, pèr saupre, pèr me leva de moun tourment aguère l'idèio de semoundre au Mèstre, uno pouèsio miéuno en responso à soun Espouscado; e quatecant lou Mèstre me respoudeguè la letro que seguis:

Maiano, 6 de setèmbre 1908.

Madamisello, vosto responso à L'Espouscado m'a pretouca lou cor, sias uno noblo felibresso, uno digno fiho dóu Miejour, e voulountié vous lève lou capèu e vous baise la man; fai plesi d'èstre tant bèn coumprés!

D'abord qu'abitas Nime vous counseie de faire passa vostis endignacioun felibrenco à noste Capoulié M. Pèire Devoluy que resto à Nime, carriero de la Pousterlo, e que publico lou journau " Vivo Prouvènço ".

Emé moun gramaci e mi salut.

F. MISTRAL.

Aquelo bello letro, fuguè pèr iéu lou degout d'òli que revieudè lou calèu e que me faguè lusido pèr camina dins la draio Santo Estelenco, que m'èro ansindo duberto dins lou journau Vivo Prouvènço e que me fuguè duberto parié dins la revisto Lis Annalo de Prouvènço, Lou Gau de Mount-Pelié, Cacala, d'Alès..., etc.

E sèmpre enclusclado pèr la Causo nostro, m'abéurère à la sorgo de l'Ideau, d'aquel Ideau que retrais tóuti li tablèu de la belour e di sàuris ilusioun ount s'ausis cracina, dins l'auro mistoulino, lou fuias pouèti dóu verdejous lausié!

E. D.

PANTAI PROUVENÇAU

I

En la sereno pas d'aquéu bèu jour d'autouno,
M'envau pèr li camin, triste e pauro pedouno,
I Santo de la Barco e Santo de la Mar.

M'acamine en ravant souto lou soulèu clar,
De la draiolo rudo, ounte tire de-longo,
Un immense païs davans iéu s'esperlongo
Di ribo de la mar fin qu'en terro de Crau:
En plano, erme, palun, ount boumbissoun li brau.
Auisse cracina, dins lou vènt qu'es en aio,
Li verdejous canèu, lis àuti bouissounaio
Qu'oumbrèjon lis erbun que chaupinon mi pas.
E dóu mitan dis erme, ansin en plen campas
Aperceve de liuen, coume uno fourtaresso,
Aquelo vièio glèiso ount li dos Segnouresso:
Salomé, Jacobé, dormon dóu radié som.
Bade aquelo gleisado ounte degun resson
Reviho li paret dins lou jour soulitàri.
Uno grand galarié fai lou tour de si bàrri,
Enciéuclou lou tèulis de lausasso barda.
Tout moun èstre s'esmòu, me chale de bada
Aquéu grandas clouchié di paret tourelado,
Enarquihant amount pèr dessus la crousado
Soun gigant tourrihoun, si bàrri carnela,
Si macho, coulادuro i rebord cisela,
Sis ancoulo poutènt, si pichòtis arcado:
Retipant à mis iue la fièro poutanado
D'aquéli castelas di vièis age féudau.

CANT I

DESCRUCIOUN DE LA GLEISO

E, sèmpre en caminant sus aquéu bèu pradau
Me vèn la forto óulour di verdi tamarisso,
L'amarour di palun e dis àuti sebisso
Secado pèr lou vènt.

 Tout es silencious
Quand rintre dins la glèiso. Un jour misterious,
Toumbant dedins l'oumbriho, atubo li coulouno
Di capitèu de mabre ount l'entre-las festouno
Pèr adourna lou cor.

 Dins aquelo grand nau
Emé si cinq travado en estile augivau;
Emé soun pous founsu qu'abéuré li Mariò;
Emé sa croto, au Noum de Saro d'Etoupìò;
Emé l'auto capello au-dessus dou grand cor
Que di dos Segnouresso abrito li sant cors:
Tout acò me sesis! moun cor se desalamo;
Un esmai religious emplis touto moun amo
En sounjant qu'es eici: qu'emé si voues d'elèi
Li Santo an predica l'us de la novo Lèi
Dóu Crist mort sus la Crous!

 Siéu coume pivelado
 Pèr li record pïous que
 trèvon ma pensado:
 Li vièli tradicioun de la
 Fe dis Aujou
 Souveni retrasènt
 l'amour de noste soù...

En sourtènt de la glèiso ount moun pantai varaio
M'en vau; m'espaçèje tout de long de la draio
Que coundus à la mar, ount, pèr camin flouri
Lou grand flume de Rose aqui, vèn pèr mourì.

De l'orle di dougan, se desvèlo enclausèire
Lou pur expandidou de l'ourizount risèire,
Ount de l'aut clouquié di merlet badarèu,
Me sèmblo alor que mounto un resson bressarèu.

Ansin, lis iue sounjous, camine à la perdudo
Mai, lou cors alassa pèr moun escourregudo
Alouro vau me sèire au pèd d'uno grand crous

CANT II ARRIBADO DI SANTO

Que durbis sout lou cèu si dous bras pouderaus.
Ause d'aqui la mar oundejant sèns secoussu
Vers li bord dóu ribas; sout lou vènt que la poussu
Soun ritme sèns relàmbi, en soun flot mouvedis,
Eternamen, d'eila, pièi d'eici, s'expandis.
Dins aquelo esplendour, coume un globe de brasu,
Lou bèu soulèu mourènt sus la plano s'agrasu
Dins si radié raïoun, mourtinèu, sèns calour;
Un grand niéu, tout d'un tèms amosso la clarour,
Lou poutènt recalieu de sa giganto flamo!

Sout lou cèu tout s'amaiso e l'auro fai calamo.
La terro emai la mar se nèblon dins l'oumbrun
Di nivoulas espés dóu negre calabrun.....

II

Dequé vese?... Moun Diéu! Quinto lus radiouso!...
Quent es aquel ecò de voues meloudiouso?...
Quent es aquéu rai d'or que vese perabas!...
S'abrivo pereici, dóu coustat dóu ribas!...

Sènso mai demoura, dins l'esmai que m'emporto,
M'auboure emé grand fogo; e, m'en vau pèr lis orto....

Quand siéu sus lou ribas ai lou cor treboula
E dins moun sesimen l'èime desparaula
En vesènt peralin coume uno escandihado
Sus li flot estadis, sa raisso aluminado

Aflamo un blanc nivas que s'alando vers iéu...
Un cant armounious, un poulit cant de Diéu
Siave, dous e pur mounto dins la niue flamo...
Enterin tout se taiso...

Un soulet brut de ramo
Dins la raiado blouso, alor s'entrementis.
Sutamen lou nivas sus li flot se durbis!...
Coume un fum, peramount vers lou cèu, s'espalargo;
Alor! vese sus l'aigo uno nau que s'alargo
Eici vers lou dougan...

Dins l'aire, rèn s'ausis
En lou tèms que la nau, sus l'erso que fresis
S'avanço de la ribo...

O vesioun celestino!
O miracle enchusclant!... d'aquelo nau divino
Un ange tèn li remo, un autre es d'assetta
Au timoun de la pro...

Moun cor es enarta
De vèire tóuti drècho, au mitan de la barco
Que sus li grand flot blu douçamenet s'enarco
Tres santo dou Bon Diéu, nimbado de clarour
En vièsti blanquinous!...

Antau dins lou coumbour
Recounèisse tout-d'uno aquéli bèlli santo
Que dempièi dous milo an tout noste Miejour canto
Li veici tóuti tres: Mario Salomé;
Martò de Tarascoun; Mario Jacobé!...
Tres flour de Paradis pèr Prouvènço culido!...
Tres flour qu'adornon vuei la terro afestoulido
Car Jamai noun s'es vist uno talo bèuta
Dins l'esbléugènt trelus de pariero clarta!...
Lou raïoun celestin di Santo gènto e bello,
Eiladaut, tout-d'un-tèms, fai pali lis estello;
Trais l'avans goust dóu cèu qu'eternamen luis!

Sus li bord de la gravo ounte lou flot brusis
La barco, aqui, s'arrèsto; e li Santo avenènto,

Floucado de belour, la caro sourrisèto
Davalon sus la ribo ount toumhon d'a-geinoun...
Après avé prega, Marto de Tarascoun,

S'aubouro e joun li man dins lou rai flamejaire;

Lou front atristesi, lou regard lagremaire
Reluco lou campas, pièi d'un cant vouladis
Charro poulidamen; e, l'ausisse que dis:

- Dóu pur camin d'alis de la plano requisto
Siéu davalado au-jour-de-vuei;
Veniéu reviéure aqui la pountanado esquisto
Di jour sant qu'an fa moun ourguei!
Moun raive es enanti! mi parpello soun mouisso!...
En liogo d'inne cantadis,
Ause, dins lou varai de ma peniblo angouisso,
Que lou brut dóu flot bramadis!
Vese que soulitudo e moun ourguei s'amato
De saupre queste endrè deleissa;
Sout lou pes dóu lagnun, que sournamen l'acato
Moun paure cor es matrassa!...
Eh! pamens, es eici, Prouvèncò tant amado,
Que sian vengudo, à tèms passa,
Predica, pèr lou Crist, d'uno amo abrasamado
La Le que venian anonça!
Dins li poulit calanc d'aquéu terren eiguèstre
L'estajan èro pivela

D'ausi nòsti paraulo, e venien à grand d'èstre
Li gènt de mas s'atroupella.

Ai! Las! mi bòni Santo! ount soun mi farfantello?...
Ah! pèr vèire que de bartas
Perqué? dòu cèu de Diéu, pauro amo trevarello,
Ai leissa la divino Pas!...,

Quand la Santo se taiso, a soun amo enclausido
Dins un esmai doulènt, sout la claro lusido
Encourounant soun front dou trelus iumourtau,
La vese tresana d'un làngui tourmentau.

Emé lou gàubi viéu d'uno gènto tendresso
Emé lou biais poulit d'uno bello divesso,
Salomé d'un sourrire e lou regard en flour

Reluco Marco, e, dis pèr lèu seca si plour;

Vese que toun amo souspiro
O Santo Marto assolo-te!
As di lou lagne que t'ispiro
O Santo Marto escouto-me?
— Nàutri li pàuri plourouso
Avèn vist la journado afrouso
De la mort dóu Crist sus la Crous!...
E, dins lou glas de l'espavènto
Avèn subi l'orro tourmènto
De tout un pople maucourous,

Esmarrado de la Patrio,
— Pèr fugi li Jusiòu crudèu
Erian sus la mar en furio,
Drècho sus-n-un paure radèu
Sènso velo e sènso courdage.
Vesian febli noste courage,
Sèmlavo qu'anavian peri,
Quand un jour lou vènt nous descargo
Eici dins aquelo Camargo
Ount li gènt nous an secouri.

Dempièi, garde la souvenènço
— Que degun noun me pòu gara
Que sus la terro de Prouvènço
Nòsti noum soun sèmpre enaura!...
Marto, pèr gari toun aspresso,
Que de toun cor dis l'amaresso
Te dirai ço que m'enluis
E que flourira toun carage:
D'eici sian Rèino de Parage
Nàutri li pauro dòu Sant Crist!..

Regardo? aperialin, s'aubouro
Uno grand glèiso en nosto ounour,
Ount lou pople, vèn, e s'amouro
Pèr prega noste Diéu d'amour!

Qu'en-chau de gleiso magnifico?
L'auto belour noun glourifico...
Ièu, ço que m'agrado lou mai,
Es: quand lou pople me suplico

En me pourgissènt la melico
De si preguiero au mes de mai!

Quand Santo Salomé, barbelanto, s'arrèsto
Santo Marto souris en aubourant la tèsto,
E sus sa caro en plour passo un èr aflatieu.

Mai Santo Jacobé, de respondre en m'afieu:

- Pleidejes bèn li causo,
Mai sus toun paraulis
Fau que boute ma lauso:
Toun cor s'afestoulis
Di vièii remembranço,
Di gèntis enauranço,
Eh! bèn, iéu, dirai: Noun!
Es Marto qu'a resoun!...

- Ai! las! ma sorre escouto?
— Sènso t'encourroussa
E sènso ta revòuto
Ai lou cor matrassa!...
En la pensado entiero,
De la vesion autiero
Dóu poulit pantai blous
De moun cor ferverous:

Eici, cresiéu de vèire
Un tèmple d'esplendour
Recourdant li vièi crèire
Dóu pople dóu Miejour
Que dins sa gràci puro
Pèr noste Fe qu'empuro
Dirié la Majesta
Di Sànti verita!..

Las! uno glèiso trasso
Eici dins lou desert
S'aubouro tranquilasso!...
Dins li draïou sóuvert
Dempieï que sian partido,

CANT III TREMUDACIOUN DE LA GLÈISO

I' a que pauro bastido.
Sout li pèd, tout crussis
E ges de lum luisis!...

Moun cor noun s'amarejo
Es trop afeciouna...
Dóu lagne que l'eigrejo
Vole plus resouna...
Venés? aqeste sero
Trefume nous espèro
Au pèd di Sants autar.
Anen? dau! se fai tard.

E, li Santo de Diéu dins la lusour reialo
D'un vanc prènon l'auroun!...

Sus la terro meiralo
Ardènto s'abrivant, passon sènso aflouca
Li draïou coudoulous dóu terren desseca.

Dela man de la glèiso ount Eli s'encaminon
De si rai celestin li lèio s'aluminon
Mai plan-plan, d'à-cha-pau, la lusour s'afalis
Alin dins lou lunchen douçamen s'esvalis!...

III

Alouro! quand s'amosso esto lus celestialo
Esmougudo m'escride:

O Santo inmaterialo!

O Santo de la Mar! vous ai visto!... e mis iue
Gardon enca la lus qu'alandavo la niue!...
Dins la bèuta dóu sèr, ausènt vosti voues blouso
Avès fa s'esvali ma tristesso neblouso
En empurant moun cor d'un inefable amour!...
Dóu mounde terrenau vesieú plus li temour

Ni la desesperanço ount lou malan, li lagno,
Irriton nòsti cor d'uno tristo magagno!...
Dóu cèu de voste Diéu, desvelant la belour,
M'avès adu lou mèu, la melico di flour!...

Ressesissènt moun èime, adraiado m'alande
Pèr ana vers la gleiso.

Alor, me baiant d'ande,
Camine vitamen au travès dóu campas
De la terro sèuvano ount m'estrasse i bartas
Bourdejant li camin.

Sènso lusour d'estello
Moun regard s'ennegrís, dins l'oumbro s'empestello.
Auisse soulamen que l'eterne refrin
De la mar que mugís souto lou vènt marin.
E sus li brout de flour vese li belugueto
Qu'atubon dins la niue li pichòti lusetto.

Sutamèn! li campano, à brand o plan-planet,
Dins l'èr sènso resson escampon si moutet;
Em' un clar virouïoun li campano dindanto
D'en aut dóu vièi clouquié de la glèiso di Santo
Canton à la voulado un Inne triounflant
Que mounto aperamout en refrin enchusclant!
Dison l'Inne d'amour que la Vierge cantavo
Quand sus terro eiçabas piôsamen pregavo...

Entandóumens qu'ausisse aquel Inne dóu Cèu
Subran! vese parèisse un gigantas arcèu!...
Encambant li bartas e la terro marino
Lusis de milo fiò!... Dins la clarour divino
Vese dins lou mitan de l'arc meravihous
La glèiso tremudado!... Un ciéucle glourious
Adorno soun frontoun en pourtant la deviso:

Navis in Pelago! qu'ansindo simbouliso
La barco sus la mar.

Antau sout l'arcanèu

La glèiso es amirablo emé soun grand veissèu.

CANT IV CHARADISSO DE SANT GILLES

En subre di paret, dins l'inmensita bluio
Fuson de cloucheiroun pounchu coume d'aguio
Sis àuti fenestrado emé si clar veiriau
Sèmblon de bèlli flour d'un grandas ort reiau
Arcano escrinçelado e vouluto arcaïco
Flourisson li pourtau d'aquelo baselico.

Lou cor afoulesi, lis iue desparpela,
De vèire talo causo ai lou cor treboula
E demore enantido au bord de la draiolo.
Alor, clavant mis iue, vese de parpaiolo
Que me fan farfantello; e, vène m'agrouva
Sus lou pèd dóu lindau!...

IV

Moun èime retrouva

Avise dins la glèiso, en puro estralusido
Aqui sout moun regard, uno foulo chausido
Que vèn dóu Paradis!...

Lou front encourouna

Dóu trelus inmourtau que lis a guierdouna
De Santo emai de Sant dins l'estàsi divino
Davans lou Sant-Soulèu se tènnon tèsto clino
Enrodon l'Elegi que vai pountifica
En cantant rarious lou bèu Magnificat.

Bade aquéu sant tablèu qu'ansin se manifèsto;
Quand, un prim brut de voues, me fai vira la tèsto
Dous grand Sant dóu Bon Diéu, sènso me devista

Sus lou pas dóu pourtau soun vengu s'aplanta
Ause un di dous que dis:

- Dins aquéli jouncado

Noun, jamai, vous sauprés, coume vuei l'ai cercado
Aquelo vièio glèiso; e, m'anave entourna
Quand vous, moun bèu Sant Gile, eici m'avès mena!

Baudèli! es pas de bon? noun vesias la lumiero
D'aquéu bel arc-de-sedo?

— Aviéu l'amo en sourniero

Quand vous ai rescountra; perdu dins moun pantai
Noun vesiéu lou raïoun d'aquéu poulit dardai;
Sant Gile, se voulès, nautre faren pausetto?

— D'avé tant camina n'avès lis arcaneto;
Tout aro, rintrarèn, sarès mens aflanqui.
Digas? Coume sabès que sarian tóuti aqui?

— Es Trefume, en charrant, m'a di: De l'ort celèste
Davalant esto niue, Baudèli, sarès prèste?
Dins la glèiso di Santo anan en devoucioun
De la Fe di vièi tèms faire l'evoucacioun,
Nàutri, Sant dóu Miejour, destruren li messorgo;
Di rufe catignous abeissarèn la morgo!
N'endrès, Sant Baudèli?

Trefume es parti.

Lou front desvaria demourère panti!
Vous, Gile, lou sabès ço qu'eici vènon faire?

— O, lou sabe; venèn, li de la Terro-Maire,
Enaussa la Prouvènço e tout lou grand Miejour,
Pèr dire fieramen ço qu'a fa sa Grandour.
De sacamand marrit, cridon soun abiranço
Sus lou Miejour valènt pèr fin de s'en trufa;
Pèr nòsti paraulis anan li rebufa.

— Gile! de vous ausi, ma joïo aro es partido!
Davans vosto bourroulo ai l'amo adoulentido!...

Superbamen fada dins lou cèu luminous,
Pèr la countemplacioun dou Sant Crist Ufanous,
— Que sèmpe me ravis pèr sa magnificènci
Noun cresiéu qu'eicabas i' avié de mau-voulènci
Pèr aquéu bèu païs... Mau-grat l'amour escrèt
Que porte au Ses-,le Diéu, siéu tout pèr vosti dre
...Mai, digas? ai perdu, dins ma pauro memento,
Lou noum, d'aquéli Sant? noun,... rèn me li remento;
Li reluque à l'autar, e, noun sabe quau soun?

— Baudèli, se voulès? iéu vous dirai si noum:
Vesès, toucant l'autar, l'Evesque Sant Lazàri,
Que retrais dóu toumbèu la tristour e l'esglàri
De Sidòni l'avugle es lou brave coumpan
Pièi, Marciau; Savournin, l'Evesque Toulousan.
Dou coustat de Trefume, alucas Madelèno
La bello pecairis, que la grevanço peno
E pièi, lis ermitan: Veredèmi e sant Gént
Dela man de l'eissour, dóu clar e pur sourgènt
Que gislè d'aquéu pous au mitan de la lèio
Baudèli, regardas li Santo de Judèio:
Salomé, Jacobé, Marto de Tarascoun
Emé si servicialo, à si pèd, d'à-geinoun
Marcello e Santo Saro.

Aquesto, a fa mirando:

La fièro Salomé la vesènt en desbrando
Sus l'orle dóu ribas pèr jougne soun radèu
A l'umblo servicialo ié jito soun mantèu
Pèr travessa l'eigun; e, Saro, ansin afloco
Drecho sus lou mantèu, la barco ount s'acroco.

— Acò, moun bèu Sant Gile, es un fa miracloous!

— Es verai, Sant Baudèli, es bèn meravihous...
E pièi, vesès perèu: Jósè d'Arimatío
Aduguè lou Grasau d'eila de la Sirio;
Lou toucant, Bautezar, qu'es di Baus lou cepoun
Dariés éu, Massemin, Estròpi emai Cleoun
Gaucho de l'autar, l'evesque Sant Alàri...
- Quau es aquelo Santo abord dóu Santuàri
Que sarò tant si plecho? a pòu dóu vènt-terrau?

— Es Auro, d'Avignoun, patrouno dóu mistrau;

Mai vous devès counèisse aquéu bèl empeiraire
que fuguè de la Fe lou proumier aparaire?

— Crese bèn! Counstantin! emperadou rouman
Emé soun labarum que tèn à pleno man!...
Digas-me lèu lou noum d'aquelo vierge bello
Oundrado de sèt rai!

— Aquesto! es Santo Estello
Ah! regardas peréu li valerous guerrié
Dóu front encourouna dóu verdejant lausié;
Aquéli bèu jouvènt que vesès dins sa glòri,
Soun tounba pèr la França en cridant sa vitòri...

V

ARRIBADO DI FRANCES

Sant Gile ei derroumpu; sèmblo se maucoura
Pèr un clar chamatan que lou fai revira;
Regardo lou campas e la draio flourido;
E, demoro sousprés, la caro espavourdido,
De vèire camina di draio e carreiròu,
— Coume uno fourniguiero envahis lis eiròu
Uno chourmo de Sant; aquelo cando troupo,
Di dos man dóu planet, d'un-vira-d'iue se groupo

Dins l'espaci leissa, que fai coume un long vau,
Vese veni, d'aqui, dessus n'un blanc chivau
La puro Jano d'Arc! La Vierge de Lourreno!...
Lou brave Rei Reinié, dóu chivau, tèn li reno.

La Santo dou front clar emé gràci sourris;
Vestido d'or teissu, brouda de flourdalis
Sus soun fièr destrié le vierge es d'assetado;
Brandis soun auriflamo autamen desplegado
E soun èume d'argènt porto sus lou crestau
Uno paumo trenado à de lausié verdau;
Un nimbe à soun estour mes sa puro lusido.

Sant Gile, vitamen, emé l'usso frounsido
Travessant lou planet, s'avanzo vers Reinié
E lou fai s'arresta.

Lou vièi Rèi-Chivalié

Sourris à Gile, e dis:

— Li franc vènon entendre
Li record miejournal.

- Ah!... pamens, noun soun tènre
Pèr nosto lengo... an di: qu'an vougu l'aclata;
E vous, aro, disès que vènon l'escouta?...

— Mai, vous, que sias un Sant, sabès que tout s'oublido!

— E vous! Rèi Prouvençau! sus la terro escarrido
Menas li franchimand?... Ah! noun sabès alor
Que d'eila, de renaire, an jita lou descors
Sus noste bèu Miejour!... An tra la mesfisanço
Sus nòsti fièr souldat qu'an defèndu la Franço?...

— Gile, es amor d'acò, que de rèi franchimand
Soun vengu dins lou cèu pèr me sarra la man.
Saupènt vosto sesiho e vosto rampelado
Que tout aro farés dins la gleiso sacrado
Eli m'an demanda, d'un biais afetuós
De veni faire oumage au Miejour valerous.
Esmougu que noun-sai, Gile, vous l'assegure,
Doumaci noun sabiéu coume eici lis adurre...
Pèr nous metre d'acord leissas-me dire acò:
Dins lou cèu, tout se saup; dins noste lengadò
Nosto-Damo la Vierge, un jour, faguè lingueto
A-n-uno pastourello, aguènt noum: Bernadetto.
Mai, vous, noun lou sabias?

— Noun!

— Dins li Pirenèu

Nosto-Damo la Vierge en vièsti blanquinèu
E cenchado d'azur, belamen s'es moustrado
A- n-aquelo pastouro; e, dins la lengo astrado
De noste lengado, gentamen a charra.

Dempièi, noste lengage amount es enaura;
La Maire dóu Sant-Crist, elegi dóu reiaume,
Coumprenon nòsti cant, escouton nòsti saume.

Subran sus lou lindau Santo Marto parèi
Seguido di Mariò, e, Marto dis au Rèi:

- Aguènt ausi lou brut de vosto charradisso.
Vous aguènt escouta, disèn emé Justiço;
En l'ounour de la Vierge e de soun Noum Sacra,
Emé vòsti francés, o Rèi, poudés rintra;
Entandi, nautro, anan tout dire à Sant Trefume.

Tout-d'un-tèms, de l'autar envertouia de lume,
La campano clantis! Au brut dóu timpanoun
Li Sant sus lou pava se bouton d'à-geinoun.
Davalant d'à-chivau, Jano, la Benurado,
Man jouncho e lou front clin, lèu-lèu s'es prousternado.
Alor, sus li roumiéu que soun vengu dóu cèu,
Piousamen, Trefume, emé lou Sant-Soulèu
Fai lou Signe Sacra dóu founs de l'ouratòri.
Sout lou poutènt trelus dóu lume que fai flòri
S'esvarto de la glèiso uno celèsto óulour
D'encèns, de jaussemin, de roso e d'ièli en flour;
Enterin que s'ausis uno puro armounio
Que me semound dóu cèu la Sànto sinfounio!...

VI ARRIBADO DI MIEJOURNAU

Li Franc, rasserena pèr la benedicioun,
Rintron dedins la gleiso en longo proucessioun,
Coundu pèr Sant Baudèli e l'Evesque Sant Gile,
Qu'ansin vese passa blanc e pur coume d'ile.

Dins la chourmo d'ounour recounèisse: Clouvis;
Cloutiéudo e Sant Roumié; l'Evesque Sant Danis;
Carle-Magne emperaire; e, li pastouro franco,
Germano e Genevivo en l'ongui raubo blanco.
Pièi, l'Evesque galès, Sant Pautin de Lioun;
Lou vièi Pèire l'Ermito e Jaufret de Bouioun,

Lou mounge Sant Bernat. Veici que fan flourido
A nòsti cor francés: La Santo Margarido
E Santo Catarino enroudant Jano d'Ar
Counducho pèr Reinié, Rèi de-z-Ais, du de Bar.

Dóu tèms que di Francés lou courtège s'escoulo
Dóu founs dóu santuàri alor vènon en foulo
Li Sant emé Trefume; en foro dóu pourtau
S'agroupon sus dous rèng; sus lou pas dóu lindau
Se tèn lou Capoulié que sèmblo dins l'espèro...
Quouro vese veni la flour de nosti terro:
Prouvènço e Lengado!

Vènon, pïous pedoun
En pourtant dóu passat si record pèr guierdoun
Trefume li benis; sout soun regard de Paire
Se clinon en passant.

Dins lou rode acampaire
Vejo-eici proumié: li Rèi dóu terradou,
Bozoun, Guihèn lou Grand; li nòbli troubadou:
De Born, Rudèl, Rimbaud, que pèr gagna li joio
Dins li grand castelas disien cansoun galoio.
En Guihèn dóu court-nas e sa femo Guibour
Que, dóu sèti d'Aurenjo, an vist lou grèu coumbour!
E, veici: de Blacas emé Giraud de Tenco;
Ugueto, Blanco-Flour, Audo, dono Baussenco
Lou valènt chivalié: Guihèn di Pourcellet
Qu'i vèspro siciliano escapè tout soulet.
E, Pèire de Prouvènço emé sa Magalouno
Pièi, lou gènt roudet di coumtesso e barouno.
E clavant aquéu rode: En Pèire d'Aragoun
Que passo fieramen emé li dous Ramoun
Nòsti radié Segnour, li Comte de Toulouso
Qu'an vist l'espoutimen de la Prouvènço blouso
E dóu fièr Lengado dins un trebau catiéu
De pacan, de pelot passon alerte e viéu
Em' un front radious lou carage risèire.
Quand lou radié roumiéu, sout moun regard bevèire,.

Passo sus lou lindau: li Sant silencious,
Après s'èstre signa, rintron d'un èr pïous,
Clavon la proucessioun en ié fasènt seguido.

VII

FOUQUET DE MOUNT-FORT

Travessant lou parvis dins lou rai que me guido,
Dins la gleiso di Sant, m'alande pèr rintra;
Quand, dins lou recantoun de la porto en retra,
Dins l'oumbro rescoundu vese dous sòurni glàri....
M'arrèste esbalauvido en tresanant d'esglàri.
E sout moun regard fousc recounèisse alor:
Lou ferouge Fouquet e Simoun de Mount-fort!!...
Lou front plen d'amarour, li rufe despampaire,
S'enfugisson lèu-lèu de Nosto Terro-Maire!...

Alor! alene miés; óublidle l'espavant
Que m'an adu li glàri; e, lou cor barbelant,
Rintre dins la gleisado.

VIII

UBERTO DE LE SESIHO

Ai moun amo esbléugido!
E tóuti li brumour s'escafon de ma vido
En vesènt tau tablèu!... Di degrat de l'autar
Counstantin, Sant Trefume e lou Rèi Bautezar,
Sus de grand sèti d'or presicon la sesiho
A drecho de l'autar, Marto e li dos Mario
E Santo Magdala, la bello pecairis,
Fan fâci is àutri sant de noste bèu païs.
Au pèd dóu majo- autar, li fiéu de nosto terro
Qu'eilalin soun toumba dins la radiero guerro,
S'atroupellon en chourmo en lou rai radious
Qu'encourouno si front dóu trelus glourious ï...
Pièi, toucant l'avans-cor. dins la longo crousado
Que retrais dóu Sant-Crist la divino brassado,
Aqui, soun asseta li pedoun miejournal;

Entandi li francés soun dins la grando nau
Ount, dins lou bèu mitan, Jano d'Ar es plaçado.

L'ufanouso sesiLo es alor coumençado
En la soulennita d'un chale enaurant
Sant Trefume se signo e dis en s'aubourant:

- O fraire en lou Sant-Crist! O sorre pouderouso!
Dins esto gleiso Santo, au-jour-d'uei, sian vengu

Enaura lou Miejour! Em'un cor esmougu
Rediren lou pres-fa de sa raço courouso.

Dins l'ort Paradisen, la flour dóu souveni,
La flour de l'amista soun toujours demourado;
Amor d'acò, diren pèr Prouvenço enaurado
Co qu'a fa sa grandour que volon escarni!

Pèr ié rèndre óumenage, eici sian, o mi fraire!
E perèu, rebufa lou verinous maucor
Lou traite paraulis d'un renaire dóu Nord,
Qu'aurie vougu nega l'ounour de soun terraire!

Charraren sèns temour de la terro qu'aman
Charraren sèns coulèro e sènso toun acerbo
Charraren fisançous emé l'alén dóu verbe
En leissant lou mesprés au front dóu sacamand.

Noun venèn empusa la discordo óudiouso
Coume lou soulèu-rèi coucho lou nivoulas
Nalltre venèn purgi la pas e lou soulas
E noun l'orre verin de l'ido mal-astrouso.

- O mi fraire de Franço! amor que sias vengu
Rendre óumage au Miejour, à sis enfant illustre
Noun fau, que voste èime, à m ausi s'escalustre,
Car, nautre vous disèn que, sias li bèn vengu!

Voste gèst soubeiran apasimo nosto amo
E fai teisa nosto iro Eici dins esto nau
Aurèn dins nòsti cor l'esperit freirenau,
Pèr charra santamen de ço que nous aflamo!...

Trefume aguènt fini soun dedu pertoucant
Lou Rèi Reiniè s'aubouro; e, respond quatecant:

- O Sant Trefume! avès charra
Em' un biais, franc e magnanime;
E voste paraulis sublime,
Sèns destourbe, descarrara
Lou faus blasfemedou qu'em, un crid d'ahiranço
Sus noste fièr país a Jita si mitranço!...

- Es amor d'acò, que, li Rèi,
Li Sant e li Santo de Franço
— Leissant la blouso demouranço
— Vènon ameisa lou desrèi.
E pèr moustra, qu'eici, noun clinaren la tèsto,
Ièu, lis ai assempra dins la gleiso celèsto!

Eici, vènon emé baudour
En mespresant li bramadisso
Pèr ausi nòsti charradisso,
Que van retraire la belour
Dóu tèms out la Prouvènço, aguènt glòri en abounde,
Emé sa Lengo d'or èro Rèino dóu mounde!

Alor, largavo d'en pertout,
Dins lou desbord de sa mestrio,
Li saberudo pouésio
De sis egrègi troubadou.
Poulidamen courteso, èro fièro, assiéunado
Dou noum e dóu renom de sa bello encountrado.

Ansin, Prouvènço, èro à l'ounour!...
A l'astre de sa destinado,
Tenié bandiero desplegado
Dins soun trelus de resplendour.

Ai! las! l'Uba neblous à la fièro barouuo
Un jour de mal-astrado ié raubè sa courouno!...

Reinié, que tout escas èro resoulutiéu,
Lou regard angouissa demoro pensatiéu
Dins lou grèu sentimen de l'ànci que lou peno
Sus la caudo, lou Rèi reprèn tout d'uno aleno:

M'an di: qu'is Estat-Generau
Tres siècle après la mau-parado,
Prouvènço tenguè tau prepaus
Moun pople voulountous emé l'auto noublesso,
O Franço! à tu s'unis; mai gardo si franquesso.

Gardo sa lengo emai si mour;
Emé sa terro libro e fièro,

Emé sa mar e si coustiero,
Emé soun cèu sènso brumour

Franço! se douno à tu; s'ajoun à ta Patriò
Pèr faire qu'un soul cors, qu'uno memo famiho!

Las! sus la terro di vivènt,
Dempieù, la trufarié caïno
S'es eigrejado fouscarino
Sus la Prouvènço bèn souvènt!
L'an abéurado d'abus, d'outrage emai d'engano
L'An nega la belour de sa lengo Roumano.

Mai, vuei, venèn faire l'unioun:
Nord,.Miejour fan qu'uno Patriò!
Ni court ni coustié, sian coutrio
Amor que sian qu'uno Nacioun
Adounc, faguen ounour i franc, à sa valènci
Ansindo destruirèn la rufo mau-voulènci.

Aguènt antau charra, lou vièi Rèi-Chivalié
Se clino emé respèt davans lou Capoulié.

IX VESIOUN DE LA CROUS

— Aro, dis Sant Trefume, anèn plus cerca reno;
La sesiho es duberto: en de paraulo leno
O Santo! alargas-vous pèr aquelo messiou?
Tóuti, vous ausirèn en seguro afecioun
E franc de tout auvèri.

En sa gràci ufanouso
La fiero Salomé s'aubouro majestouso,
E vèn bello proumiero à l'endavans dóu cor
Saluda l'auditòri, e pièi, dis en desbord:

- Salut! O Prouvènço courouso!
Salut! O terro generouso!
Venèn retraire ti record;
E, pèr n'en flouri ta memòri,
Redirèn li tèms de ta glòri
Qu'an fa tant bello toun istòri,
Dins l'ur di flàmis estrambord!

Dins esto gleiso ounte s'ajouco
Lou liame sant que nous ensòuco,
Auso ço que moun cor te dis:
Tu, dis encountrado poulido
Fuguères la mai benesido
Amor que Diéu t'avié chausido
Pèr garda lis ami dou Crist!

Nòsti Fraire, dins toun reinage,
An adu lou divin message
E la lèi d'un Diéu juste e grand
Nautro, eici, l'avèn predicado
Em' uno voues santo, empurado.
Pèr li gènt erian venerado
Em' un estrambord enaurant.

- Prouvènço! escouto mi paraulo?
Eici sus aquelo terro aulo
Ounte débarquerian un jour
Nòsti coumpan em' alegresso
An canta la premiero messo!...
Suau record, qu'emé belesso
Iéu me rementarai toujours!...

Dirai perèu, pèr li cresènço
Aquelo grando souvenènço:
La crous dóu Crist apareiguè
Is Aliscamp, sus toun terraire
A Counstantin, toun empepaire
Que triounflè de l'usurpaire

Tau que la Crous proumeteguè!

E dirai pèr bello finido:
O ma Prouvènço benesido!
Sout lou trelus d'aquéu feissèu
Tu, pèr uno gràci ufanouso.
Siès la draïolo lumenouso
Siès lou liame sant que nouso
Que Joun la terro emé lou cèu!...

En clinant soun bèu front la preïresso se taiso...,
La gràci l'enflourant, en soun amo pantaiso
Dóu raconte qu'a fa dins soun verbe requist

En pourgènt lou chalun de soun aflat esquist.

Sutamèn, Counstantin en s'aubourant, s'escrido:

— O Santo Salomé! d'uno voues trefoulido
Avès poulidamen rementa ma vesïoun!
Iéu, la racountarai pèr l'ur di tradicioun;

- Ausés Segnour? Èro en l'an tres-cènt-douge,
Lou cap Massènço, empeiraire ferouge
Me desfisè sus lou prat bataié
Di bord dóu Tibre, à brand, soun crid guerrié
En travessant la marino blavenco
Venguè clanti dins ma vilo Arlatenco.

Pèr lou coumbat, dins un gai chamatan,
Tout brounzissié; dins moun palais rouman
Mi centurioun, mi falanjo arderouso
E mi litour, de l'amo generouso,
En brando-abas alustavon l'acié
E fourbissien cuirasso emai bouclié,
En l'enavans de si bèlli jouvènço.
Enfin venguè lou jour de la parténço;
M'encaminère, enrouda di litour,
De mi legioun e de mi senatour,
Tóutis, anavian sènso pòu, sènso esglàsi
Iéu, d'à- chivau, desfourrelant moun glàsi,
D'un fièr adiéu vouguère saluda
Ma vilo d'Arle emperialo ciéuta;

Quand, sutamen! subre la repausolo
Dis Aliscamp, veguère uno aureolo
Durbènt lou cèu!... Dins lou raïoun courous
I 'no deviso, enroudant uno crous,
M'apareiguè!... Leissant toumba moun glàsi,
Jougnènt li man, demourère en estàsi
Belant lou signe: - In hoc signo vinces!...
Davans la crous, pèr la proumiero fes,
Iéu me clinère uno longo passado!

L'óumage fa; cridère à moun armado:
Legioun valènto! arderous centurioun!
Vène de vèire, adaut dins un raïoun...
La crous dóu Crist en simbèu de vitòri!...

Pèr ounoura sa divino memòri
Aquéu signau, sara moun labarum!
Lou gardarès coume paladium!... ”
E quatecant mi guerrié m'acclamèron;
Pièi, fisançous vers Roumo s'alandèron.

Se gandissian em' un cor afouga;
De la vesioun avian l'esprit ennega.
Quand, vers Turin, rescountrèrian Massènço.

Au jour fissa, tóuti erian en presènço.
Valentamen sus lou prat-bataié
Erian i preso; en-pertout s'ausissié

De crid de mort! un orre brando-bàrri!...
Lis ennemi, dins lou grèu mal-auvàri,
S'enfugissièn, badant, espavènta!...
Soun empeiraire, à brand, fuguè buta
Emé si chourmo avalido e paouroso,
I bord dóu Tibre; ount, dins l'aigo saunouso,
Sèmpre luchant, Massènço se neguè;
E ma vesioun antau se coumpliguè,
Tau que lou Crist n'avié fa la proumesso,
Dins lou signau de sa crous de belesso!...

Gardant en sa superbo un regard de fierta
L'empeiraire Rouman, aqui, s'es arresta.

Tóuti li roumiéu d'uno amo afeciounado
Jiton à l'empeaire uno longo aclamado.
Esmougu de l'ounour que lou vèn guierdouna
Lou valerous vincèire es tout desalena.

Carle-Magno, raboi, s'aubouro en cridant: - Arri!
E mounto li degraat dóu divin santuàri
Ount davans Counstantin vèn plega lou geinoun
Entandi, Jano d'ar emé soun gounfaloun
Saludo gentamen lou courrous empeaire;
Lou front aut, lis iue clar sourris au counquistaire.
Counstantin, vitamen relèvo lou rèi Franc
E pèr ié faire ounour mes un bais sus sa man,
Pièi lou fai d'assetà; li voues mounton poutènto
E dins l'acamp festiéu landon galoio, ardènto.

Dins lou sant auditòri encaro dins l'esmai
Lou brut aguènt moula, lou silènci se fai.
L'Empeaire Rouman, la caro abrasamado
S'escrido, em'unovoues poutènto, estrambourdado,

Escafarai jamai de mi record
Vòsti lausour landant en plen acord,
Dins l'enavans de vòsti voues leialo,
Pèr enaura ma vesion celestialo.

Iéu, sout lou rai dóu simbèu dardaiant,
Aviéu proumés de deveni Crestian.
Ere enaura de ma vitòri flamo
Mai, mau-grat tout, aviéu lou fiò dins l'amo:
Souniave, i diéu que vouliéu renega,
E dóu Sant Crist moun cor èro amaga.
Sa lèi nouvello envahissié lou mounde;
Rajant à bord, trasié soun clar desbounde;
Puro emai forto en enaussant l'esclau
Faguè clina moun front emperiau,

Atalenta d'aquelo Fe requisto,
Que de moun cor avié fa la counquisto;
En tres-cènt-trege, en ciéuta de Milan
Dis un esdit à l'Empèri Rouman,
— Sèns m'enfiouca di divesso Oulimpiano
Recouneiguère alor la lèi crestiano!

E, pèr clava moun raconte loungas,
Apounde eïço, qu' ai pensa tout-escas
En vous ausènt dins la gleiso santenco,
Que, se lou Crist, sus la plano arlatenco
Faguè parèisse aquéu flame signau
Emé sa Crous enroudado d' uiau
Èro bessai pèr moustra la planuro
D' out davalè di celéstis auturo
Pèr benesi lou claus dis Aliscamp
E pèr baia la coumunioun i Sant!

Aguènt di, Counstantin la caro radiouso
Brandis soun labarum de la Crous glouriouso
L' aubourant noublamen d' un gèste fièr e larg
Lou fai virouneja sout l' inmènse relarg

E saludo tres fes, coume d' un sant Cibòri,
Lis arderous roumiéu dou preclar auditòri.

X COUMUNIOUN DI SANT

- Counstantin, dis Trefume em' un front sourrisènt,
Venès de rementa lou souveni tant gènt
Que sourris à moun cor, que d' esperèu s' emplano
E que vole retraire enparaulo abelano,
En racountant eiciço que nautre avèn vist
A-bas is Aliscamp out davalè lou Crist.
Pèr l' envanc de la Fe qu' adus lis esperanço
Escoutas bèu roumiéu la puro remembranço:

Despatria pèr li Judiéu,
Nàutri, li disciple de Diéu,
Pèr uno gràci miraclouso
Fuguènt buta pèr l' aigo blouso
Eici, sus aqueste ribas...,
En amesant nosto grevanço,
Dins un regounfle de fisanço
Sian tóuti ana dins li campas,
Dins li vilage, li viho forto
Pourta la Fe que recounforto
E reviéuda lis amo morto.

Emé Lazàri e Massemin
Anavian pèr li camin
Sout la raiado celestino,

Charra de la messioun divino
Dóu Sant-Crist mort pèr lis uman.
Alor, la foulo afeciounado
Escoutavo touto estounado,
Quand disian: - Pople pagan,
Soulet, lou Crist es veste Mèstre!
Es Diéu dóu cèu, Diéu dóu campèstre
Eu soulet fai clina lis èstre!...

Li faus prèire, en treboulimen,
Richounejavon malamen;
Mai vesien la malemparado
Qu'anavo trebla soun astrado...

Un bèu jour, dins Arle, li diéu
A noste voues se desgrunèron,

De si pedestau s'aclapèron.
E nautre, em un chale agradiéu,
En mau - despié dóu despoutisme
— I pagan, au Noum de l'Autisme,
Dounerian l'aigo dóu Batisme.

Pèr la Fe nostro aguènt oubra;
Vouguèn alor inagura,
Pèr la Vierge enca vivènto,
Uno gleisasso resplendènto
Dins un rode dis Aliscamp;
Que pourtarié dins soun espàci
Pèr noum: Nosto Damo di Gràci.
E benesi dins lou trescamp
La repausolo assoularello,
Aparado pèr la capello
De Nosto Damo Santo e bello!

Pèr beni lou proumié pieloun
E l'Aliscamp, venguè: Cleoun,
Madeleno, li dos Mariò,
Martò e Jousè d'Aramatio,

Que pourtavo lou Sant Grasau
Agaloupa dins soun estolo.
Emai pièi, venguèron en colo:

Sidòni, Estropi, Marciau
E Savournin. Lou roumavage
Se rambè davans l'autar-mage
Qu'avian drèissa sus lou pradage.

Souto un cèu de blouso clarta
Erian tóuti em' umelita
Li man jouncho, l'amo esmougudo
Lou cor gibla d'uno ànci agudo;
Degun s'atroubavo proun sant
Pèr oundra la proumiero lauso
E l'ort, ount lou Rose resclauso.

Enfin, Lazàri, en tresanant
Vouguè, prene l'aigo benido:
Las! L'aspergès d'aigo clarido
S'escampè, de sa man falido.

Adès-aro ount erian adeli
Lou cors e l'amo afadourli
Per l'angouisso segrenouso
Uno raiado luminouso
Subran, durbiguè lou cèu blu
En jitant un giscle de flamo
Que dardaiavo en raisso flamo!
E, dins lis esbléugènt esclu
D'aqueste raioun de belòri
Que fasié fugi la malòri
Pareiguè lou Crist! Diéu de glòri!...

Avugla pèr l'esbléugimen
Tout relenqui dóu sesimen
Nautre tumberian tèsto clino
Davans la presènço Divino!...
E quand, mau-grat la fernisoun
Nautre, enfin, leverian la tèsto

Un ange, de la troupe celèsto
Presentavo au Crist, l'aspersoun
Lou Mèstre, beniguè lou caire
E l'endré qu'anavo retraire
La proumiero glèiso à sa Maire!...

Pièi lou Mèstre, em' un dous regard!
Mountè li graso de l'autar
Ount, simboulisant soun suplice
Oufriguè lou Sant Sacrifice!...
Entandóumens que l'Adounai
Pioussamen disié la messo
De voues, d'angelico tendresso
Clantissien; retrasien l'esmai
De la Passioun; lou testimòni
Dis ancoues, de la melancòni
Dóu Fiéu de Diéu dins soun angòni!

fuguè pièi, l'Inne subre-uman
Dou triounfle pur, soubeiran
Que jité sa claro armounio,
Quand lou Crist aubourè l'oustio!...
Lis ange, en d'acènt delirant, Disien:

La santo benuranço
Dóu bèu jour de la deliéuranço,
Quouro s'èro duberto à brand
La demouranço espiritalo
Pèr la gau dis amo inmourtalo,
Que viéuran la vido eternalo.

Quand lis ange dóu Paradis
Finiguèron soun cantadis
Dins un armounious tafòri,
Noste Diéu, prengué lou cibòri
Ount se rebatié lou raïoun
Cenant soun majestous carage,
E davalè de l'autar-mage
Pèr nous douna la coumunioun!
Nostis amo d'amour avido,
En recebènt lou pan de vido
De joïo, fuguèron ravidò!...

Erian encaro prousterna
Quand resclantiguè l'Hosanna!
E dins un niéu que s'enaussavo
Veguèn lou Crist que s'esmaravo
Adaut vers li blous ourizount!

Mai, pèr marca la terro astrado,
Leissè sus la pèiro sacrado
Lis emprento de si geinoun.
Testimòni de sa vengudo
Emé si falanjos aludo,
E souveni de soun ajudo!

Trefume, majestous, lou front alumina
Pèr soun bèu paraulis, vèi li Sant tresana
En ausènt la douçour d'aquesto recourdanço.
Pièi dis valentamen em' un crid d'enaurançao:

Ai fa, pèr l'ounour dóu Miejour
La remembranço d'aquéu jour
Pèr que sèmpre acò se semounde
La proumiero gleiso dóu mounde
Pèr lou bèn de l'umanita
S'es aubourado en plano Arlatenco
A Nosto-Maire Vierginenco

E lou dise emé verita:
Esto divino souvenènço
En lou rai de nòsti cresènço
Counsacro lou noum de Prouvènço!...

Li disciple dou Mèstre, em' un regard urous
S'aubouron vers lou Sant, trelimant, arderous:

- Trefume! dis Cleoun, ta charradisso flamo
Guierdouno lou miejour! Ma voues te lou prouclamo
Toun recit esmouvènt nous retrais la bounta
Dóu bèu Galilean vouguènt manifesta
Soun amour pouderous pèr la noblo Prouvènço
En adusènt l'esclat de sa Santo Presènço!...

— O, crido Massemin, pèr li cor óublidous
Trefume as racounta ço que i'a de plus dous!

— Es verai, dis Lazàri, es un raïoun de glòri
Que sempre lusira, mau-grat li tantalòri
Subre li tradicioun dóu païs miejournal
Flourissènt de belour la pas di vièi fougau

Li Santi tradicioun de la Fe catoulico
Rebaton lou resson di voues apoustoulico
N'en dison la grandour, l'esprit misterious
En trasènt dins li cor soun pres-fa religlous

Pèr sèmpre enaurant la terro d'armounio
Que veguè s'aclapa li divo endemounio!

- Fraire! dis Savournin, dóu Crist fuguèn li prièu;
D'un cor afeciouna, de Noste Segneur Diéu
Avèn pourgi la lèi. Nàutri li triounflaire
Cresian de retrouba tóuti li pople fraire!

Souto un groun d'ourguei l'esprit s'es estoufa
Noun i' a plus d'estrabort pèr nosto sant pres-fa...

- Anen ami, derroump Jousè d'Arimatio,

Se voulès, reprenren lou fiéu de la sesiho?
- O, s'escrido Reinié, s'es dubert lou missau
Di record ufanous, parlas-nous dóu Grasau
Qu'a jita sus lou mounde un fiò de pouèsio
E la raissado d'or de divino ambrouisio!

XI LOU SANT GRASAU

Jousè d'Arimatio ansindo derroumpu
Pèr la dicho dóu Réi, sèmblo tout esmougu
En vesènt li regard se traire sus sa caro;
Quand sute de l'autar Jousè franquis li raro;
E dre sus li degraat clino davans la crous
Soun front dóu nimbe d'or; pièi d'un biais ferverous
En aubourant la man benesis l'assemblado;
Après s'èstre signa, dis, d'uno voues treblado:

Sus l'aubre de la crous, en aut dóu Goulgóta
Lou Crist, Fiéu de Mario, èro aqui clavela!
Drècho, au pèd de la Crous, em' un cor plen d'angouisso
Sa Maire lou badavo... E, li parpello mouisso,
Vesié l'orre amarun vela li grands iue blu
De soun Divin Jesu!...

Sout li regard caïn di sourdatas alabre,
Elo, vesié, dou Crist tresana lou cadabre;
De soun front soubeiran courouna d'arnavèu,
De si man, de si pèd trauca pèr li clavèu,
De soun coustat dubert un sang pur n'en gisclavo;
Sus la Crous, degoulavo!

Dins un calice d'or adourna de jouièu
Reçaupère lou sang, lou sang dóu Diéu dou Cèu!...
Eissour de verita qu'a fa li pople libre!

Espiritalo sorgo ount s'es dubert lou libre
De l'inmourtau pres-fa; que, sèmpe renadiéu
Semound l'amour de Diéu!

Semoundo dins lis amo uno vertu sublimo
En escafant l'oumbrun di poudèròusi cimo
En abéurant l'esprit dóu linde e clar sourgènt
En afreirant li cor de soun rai esbléugènt

En fasènt s'esvali li lagno segrenouso
E l'ideio neblouso.

Gardère lou Grasau; que di cors précieux
Pourtavo li simbèu, li doun misterious
Dins li jouièu councrèt: de l'Agato elouquènto;
Dou Safir de la Pas; de la Jaspò poutènto;
E mai-que-mai requist: trason li qualita
De l'Onis de bèuta;

De l'Iris bluiejant, que gardo di tenebro;
Dóu Courau, qu'esclussis la trounado menebro
De la casto esmeraudò esvartant li passioun
Enterin que soun cors, gardant dis ilusioun
Aubouro lou regard de l'amo pivelado
Vers la draio estelado!

E fuguè sout lou cèu dou païs miejournal
Ou'en travessant la mar pourtère lou Grasau!
Grasau misterious, que sus la terro-astrado
A bouta la lusour que noun s'es aturado;
Vugant la pouèsio en sa flamo belour
I raço dóu Miejour;

Grasau misterious, qu'a desseca li bouco
D'aquéli qu'an begu lou vin d'aquelo souco
Qu a fa durbi l
i cor en pourgènt lou secrèt
De la majo-esplendour di raive d'or escrèt;
Grasau misterious que sèmpre despestello
La soubeirano Estello!

E dempièi dous milo an, sèns jamai desvela
Lou pouèti mistèri ount demoro nebla,
Lou grasau simbouli sèmpre empuro lis amo
De soun fiò generous; e sèmpre lis aflamo
Vers lou verai, lou bèu, li nòbli sentimen
D'un sant ensignamen!

- Segnour, respond Reinié, vosto dicho sabènto
Esmòu li troubadou! Vesès la flamo ardènto
Aluminant si front. Bèu troubaire e jouclar,
An escouta, Segnour, voste parla preclar

De la pachò dis àvi an canta l'erouïsme,
Éli, à l'aflat misti d'aquéu pur simboulisme
Ount s'escound lou Grasau, dins si pouemo epi
Nous an liéura la clau dóu geni pouèti
Dins esto lengo d'O qu'antan segnourejavo;
Bello lengo d'amour qu'en pertout clarejavo;
Nosto lengo, èro rèino, èro bello à noun plus!
Las! aro, es matrassado e... camino pèd nus....

— Oh! nàni! Rèi Reinié, s'escrido Santo Estello,
La lengo di troubaire en sa faso nouvello
S'adorno de belour! Pèr coumpli soun pres-fa
En fièro respelido un sant signau s'es fa!...
Li fidèu, li disciple, au fiò di souleiado
Dóu lume encantadis, pïous l'an revihado!...
Lou mounumen escrèt noun s'arrouinara;

Au clar de soun simbèu pèr sèmpe flourira
E sara lou sourgènt e l'espèr de la raço
Dins aquèu fièr Miejour ount lou bèu jamai passò!...

Santo Estello, dins l'esmai calourènt que l'estren
S'arrésto dins sa dicho... abrasado repren:

Li Fidèu, pèr mount e valengo,
Cantaran l'ur de nosto lengo:
Tant, que dedins li cor
Clantira lou desbord
Dins l'èime di record!

Cantaran la terro di rèire,
Li fa dis arderous vincèire
Souto lou trelusènt uiau
Dóu sant auriflour patriau!

Li Fidèu, pèr mount e valengo
Cantaran l'ur de nosto lengo:
Tant, que dedins li cor
Clantira lou desbord
Dins l'èime di record!

Cantaran, ardènt, sèns destràvi
Lou bèu travai de nòstis àvi
Qu'an auboura li grand frountoun

De Nime, d'Arle e d'Avignoun.

Li Fidèu, pèr mount e valengo
Cantaran l'ur de nosto lengo
Tant, que dedins li cor
Clantira lou desbord
Dins l'èime di record!

Cantaran, la fièro empirèio
Ount la bèuta sèmpe regrèio
Pèr alesti la resplendour
Di ciéuta de noste Miejour.

Li Fidèu, pèr mount e valengo
Cantaran l'ur de nosto lengo

Tant, que dedins li cor
Clantira lou desbord
Dins l'èime di record!

Cantaran esto Coupo Santo
Que vuejo la gràci enaussanto
Dins li bèus acamp festenau
Ounte viéu l'acord freirenau!

Santo Estello s'amaiso... ansindo es bello à vèire
Emé sa caro ardènto es soun bèu front à-rèire

Encourouna di rai di sèt estello d'or!
Superbo d'enavans, fai tresana lou cor!
Evouco peransin la flamo venjadouiro
Contro li mescesènt, d'ount lou cor se doulouiro.
E bravo, valerouso, en sa voues que clantis,
Coununico l'espèr que soun bèu cant bandis.

XII CANT DI SANTI MARIO

Mai, Santo Salomé, de sa plaço s'aubouro
Quand Estello a fini.

— Te respoundrai sus l'ouro,
Ié dis bèn gentamen, d'un biais plen d'emoucioun
D'aquelo lengo d'or as fa l'evoucacioun;

Moun cor a tresana pèr esto Lengo-Maire
Quand nous as tambèn di toun bèl Inne acampaire
Dóu resson radious. Dins aquéu Jour astra
Iéu te dirai pamens, sènso te maucoura
O gènto pouëtesso, una intimo pensado
Que m'es vengudo adès en ausènt ti passado:

Cresiéu qu'auriès canta Nosto Vierge d'Amour:
La Maire dóu Sant Crist, la Rèino de belour!
Amor qu'Elo a parla ta lengo miejournalo
Dins li blu Pirenèu! Sa paraulo inmourtalo
A raia d'en pertout en sublino clarta!...

Eh bèn! iéu, Santo Estello, aro, te vau canta,
Pèr marca moun bonur, e ma rejouissènço,
Lou cantico d'amour dóu jour de la Neissènço
De la Maire de Diéu que la terro cantè;
Escouto aquéu bèu cant? ausis n'en li moutet:

— Em' un alen divin de joio manifèsto
L'auro folo disié:

A la prado flourido, à l'or pur di genèsto
Qu'uno Rèino neissié!

La terro e lou cèu blu, pèr la bello ninoio
Qu'es nascudo au-jour-d'uei
Disié l'auro i floureto em'un fremin de joio,
Tresanaran d'ourguei!

De la plano i grand mount, dins li vèrdi esclargiero
De la novo dóu jour
L'aureto coumplasènto anavo en messagiero
Racounta la baudour.

Dins l'èr seren e cand, sus la terro ravidò
Alin dins l'ourizount
La lus dóu réi-soulèu neissènt acalourido
Dauravo li grand mount.

Sa puro refflamour dardaïant à bèl-èime
Fasié durbi li flour;
Enterin que l'eigagno à si caud raïoun lèime
Vesié seca si plour.

L'agrenas, l'aubrespin e la roso ourgueïouso
Emé lis iéli blanc
Disien: Perfumaren de sentour óulourouso
Lou front pur de l'Enfant!

Dins l'oumbrino di bos, la pichouno viòuleto
Que tapo lou margai
Umblamen disié: Diéu, m'adus uno soùreto,
Iéu la counsoularai!

A l'aflat, s'alargant, la sorgo clarinello
Sout li bouissoun risié
I bais dóu gai soulèu dins la sauro tousello
Cantavo lou grihet

Sus l'aubre, l'auceloun cantavo dins la branco;
L auro, em' un vai e vèn

De la terro eilamount i gràndi nivo blanco,
Gardavo lou bèu tèms.

Dins l'encèns di floureto aro acò se devino
La terro dins l'esmai
De la novo dóu jour, dins l'estàsi divino
La terro èro en pantai!

De la terro e di flour, dóu mounde que la bèlo,
Dóu cèu que ié souris
La Rèino que neissié: èro la Vierge bello
Damo dóu Paradis!

Quand Santo Salomé raconto soun bèu dire
Vese lou Capoulié Sant Trefume sourrire;
Em' un gèste pïous l'Aposte benesis
L'ufanouso preïresso au moumen que finis
Soun Inne pouëti pèr l'ounour de la Vierge.

La vièio Jacobé sout la lusour di cierge
Dóu lumenàri astra que jito soun risént,
Se virant vers Estello, ié dis en sourrisènt:

— Nous as fa trefouli, ta voues a fa flourido
Pèr reviéuda l'amour dis amo anequelido.

Eici dins lou chalun ounte la Fe flouris,
Pèr abéura moun amo, ount moun esprit sourris,
I noble souveni, vole enaura ma maire
Aujolo dóu Sant Crist. Dirai pèr te coumplaire
Coume de la Judèio en nosto grèvo ancoues
Avèn pourta soun cors.

Estello, ausis ma voues?

A nosto fe nouvello
Pèr demoura fidèlo
Sus la mar en furour
Fuguerian embandido
De Sioun la poulido!
E l'amo anequelido
Erian en plen coumbour!...

Mai d'Ano, nosto Maire
Aujolo dóu Sauvaire
Empourtavian lou cors
Agaloupa d'un velo
E de verdi jitello.
Ansin sus la penello
Avian mens de mau- cor.

Pamens, sus l'oundo amaro
Quand la nau sènso barro
Butado pèr lou vènt
E la foulo marrido
Ansin fuguè bandido,
Erian coume arrampido
Per lou sourne espavènt!

Sus l'erso enferunado
E touto trigoussado
Pèr l'orro broufounié
L'uiiau festounejavo
Lou tron rangoulejavo
La nau babuchejavo
Antau sèns timounié.

Sute! estrassant l'oumbrino
Un lus dins la plouvino

Jitè sa raisso d'or!
E veguerian Santo Ano
D'uno man abelano
Buta dins la chavano
Nosto nau sènso effort.

Peransindo assoustado
Nàutri erian pertoucado

De vèire sèns revòu
La nau fila sus l'oundo
D'aquelo mar profundo
Que venguè sèns segoundo
Eici touca lou sòu.

Dins un bèu relicàri,
Auspice, sèns auvèri,
Dins At pourtè lis os
De nosto santo Maire.
Vuei, dins lou vènt bressaire
Pregas, gènt dóu terraire
Santo Ano sus soun Cros!

XIII

VESIOUN DOU REI REINIE

Quand Jacobé finis, i dos Sànti Mario
Reinié, dis noublamen: — Rèino de ma Patriò
Reçaupès mis óumage! E, plegant lou geinoun
Lou vièi Rèi- Chivalié, courtesamen apound:

Moun cor s'es abrasa d'uno flamo mistico;
Segnouro! Leissas-me, d'uno voues pouëtico,
Counta davans li Sant la superbo vesion
De la tant bello niue de vosto aparicioun
Dins moun bèu castelas, ount l'aigo roudanenco
Rebat dins soun courrènt la grand capo azurencò
Dóu cèu de Tarascoun.

Salomé, gentamen
Pourgis sa man au Réi; Reinié devoutamen
La baiso emé respèt; e pièi la segnouresso
Ié dis:

— Aubouro-te, que ta voues en puresso,
Espilant de toun cor, remento sèns retard
Ta poulido vesion di Santo de la Mar!
Canto pèr lou Miejour ta Fe tradicionalo
En chivalié courtés. La Terro Prouvençalo

Ausira lou resson dins lou pur Anguieloun
Que fai fresi li flour.

Se levant d'à-geinoun,
Lou brave Rèi Reinié, sa favour óutengudo,
Coumenço de charra d'uno voues esmougudo:
Ero dins la belour d'uno niue de printems;
E dins moun castelas, badave un bon toustèm
D'un veiriau de ma fenestrello,
Lou cèu, qu'èro clafi d'estello
En venènt di verdi pradello
L' aureto m'adusié lis óulour d'un encèns...

Ansindo, uno longo pasado
Tout sounjarèu, sèmpre badant
La capo dóu flame estelan
Demourère cor barbelant
Caia dins mi dóuci pensado.

Quouro, tout d'uno! Lou veiriau
Se durbiguè!... D'uno draiado,
De belugueto en enmargaiado,
Veguère veni adraiado
Dos Santo au front celestiau!...

D'amount de la plano estelado,
Eli venien de davala!...
Esbalauvi, coume encala
Istère mut l'iue pivela
E l'amo touto treboulado.

Souto si velet blanquinous,
Li Santo, en la lus idealo
De la belour inmaterialo
Adournant si caro leialo

Gardavon li dos man en crous

E de sinfòni davalavon
D'aperadaut; dins l'aire prim
N'en ausisséu li gai refrin
Entre-tems, qu'em' un biais divin
Li dos Santo se desvelavon.

Alor!... dins la majo-esplendour
Que jitavo soun escandiho
Recouneiguère li Mariò,

Que li richas e la pauriho
Suplicon emé tant d'ardour!

En lou prefum que s'alenavo,
Salomé, lis iue sounjatiéu,
Santamen s'avancè vers iéu;
Jacobé, l'èr melancouniéu,
Gardant li man jouncho, pregavo.

E Salomé, dóu bèu front clar,
Me diguè: - Pèr Prouvènço amado
Tóuti dos, dins uno trevado,
Dou cèu blous nous sian esvartado...
Auis la Santo de la Mar?

Anaras eila dins la Camargo
Recerca noste vièi toumbèu;
E pièi, pèr nous faire bèu-bèu,
O Reinié! Souto aquéu soulèu,
Que gauchousamen s'espargar,

Sus si brisun, relevaras
En de paret tras que poulido,
Nosto gleisado benesido,
Que toustèms avèn escarrido.
Quand sourtira de sis estras:

Que li roumiéu, en troupo ardènto,
Dins l'aureto que nous bandis
Lis enaurant bresihadis,

Digon lis inne cantadis
Di Mariò, santo e poutènto!

E dins lou cèu di benurous,
En ausissènt l'amo doulènto;
Li plour de l'angouisso mourdènto;
Li crid dóu dòu que despoutènto:
Rendrèn l'espèr i malurous!...

Dins la primo-aubo, li Santo
S'alunchèron lou front en flour

E lou regard plen de douçour
En leissant, à mis iue, la blancour
D'uno nivoulino oundejanto.

Afouga, trelimant, quitère moun castèu
Pèr ana recerca di Santo lou toumbèu
A travès li draio, tout-d'uno
M'acaminère au clar de luno
En leissant au fougau, ma damo di pèu blous
Que fielavo en cantant souto lou calèu rous.

Dins lou gai matin flame
Au soulèu lusejant
Que fai brounzi l'eissame
Au trot s'espacejant
Moun chivau s'alargavo
Boumbissié fieramen
Sus lou sòu palunen
Qu'en Camargo menavo.

Relucave en passant
Lou dous vièsti di branco
Au printèms regreiant;
Sus la tepo i flour blanco
Prenguère lou ribas
Ount lou Rose trevaire
Alassa se vèn jaire
Dedins lou flot grandas.

Enfin, touquère au caire
Davalant d'à-chivau,

Au mitan di pescaire
Caminère 'mé gau.
Li gènt m'aclamejavon
Em' un crid sèns repaus
Pièi, tenènt fin prepaus,
Tóuti me courtejavon.

Subre dous aut pieloun

De la glêiso en rouino
Soubravo li frountoun
Negreja de plouvino.
D'un travai matrassant,
Di toure esbarboulado
A pleno palejado
Cerquerian li cors sant.

Uno óulour de melico
Desvelè lou toubèu
Di Santo apoustoulico.
Aussant lou curbecèu,
Dins l'esmai se devino
Istère escoulouri,
Lou cor tout coumbouri
D'uno estàsi divino!...

La glèiso, l'an d'après,
Aubouravo sa toure.
Dins dos caisso en ciprès
Clavado dins lou roure,
Placerian li dous cors
Di Rèino de Parage,
Que fan fugi l'aurage,
E l'esmai dóu mau- cor.

Vers la santo capello,
Trepejant lis ermas
Dins l'aubo clarinello,
Venguèron gènt de mas;
Dins la puro calamo
Que fai tout regreia
Venien s'agenouia.
Pregant dóu founs de l'amo!

Enneblant lou relarg
Lou dous encèns tubavo
Subre lou grand autar

Dins un rai s'aubouravo
Lou Sant-Soulèu divin.
Lou vin dóu sacrifice
Abord d'un bèu calice
Rajavo cristalin.

Aguènt plus li tresor que di rèi fan la joio
Plus rèn di jour fourtuna
Ount ère rèi encourouna
I Santo de Judèio, auriéu l'amo galio
Auboura pèr soun ounour
Uno glèiso de belour,
Mai, demanda l'óumorno,... èro pas dins ma voio!...

Ansindo, tristamen, lou bon Rèi s'amudis.

Quand Marto, vitamen en s'aubourant ié dis:

- O Comte de Prouvènço! ai moun amo enneblado
E siéu treblado!
Car, cresiéu d'atrouba sus aquéu vièi campas
Pèr moun soulas
Uno superbo glèiso en si paret marcanto
Esribaudanto
Emé sis aut clouquié, si magnifi pourtau
E bèu frountau.

Pèr ié vèire veni li pióusi moungeto
Blànqui floureto
Ié vèire s'agrouva li mounge emé si priéu
Pèr prega Diéu.
Ausi toustèms lou cant dis bèus inne di prèire
Lou soul lume eternau, l'inefable cremour
Dóu pur amour!

Ai! las! vènon soulet li roumiéu dóu parage
En roumavage

Dins li clar mes de mai; alor, s'ausis li cant
Dins li Dis Inne sant.
E pièi, tout es fini!... Lou cant suau s'amaiso
E tout se taiso!...

Au lio de la frescour siavo di delice
Bève un calice!
Vaqui moun languimen. Lou secrèt de mi plour,
De ma doulour!...
- Pamens! 1a verita dóu miracle dardaio

E sèmpre raio
Sus lou brès de la Fe; d'eici dounè sa lus,
Sa lèi, sis us!...

XIV MARTIRE DE SANT BAUDILE

- Santo Marto a resoun, dis l'Evesque Lazàri,
En aquéu jour beni pèr la Fe seculàri
Ount nosto amo s'esmòu di souvenirs astra,
Dirai, coume a di Marto emé soun biais abra:
Coume elo, auriéu vougu sus aquesto terrado,
Que semound li bèu jour de nosto Fe sacrado,
Vèire uno baselico en plen sòu s'auboura
Rebaten sa belour pèr li cor empura!...

- O, derroump Sant Gile, ai la memo estiganço
E coume vautre dous la memo desiranço
De vèire s'auboura lou pious mounumen
Esvoto de la Fe, sus aquéu sant terren;
Que dirié dóu Miejour li fa de soun istòri.
Quand vesèn s'òupila, pèr amoussa sa glòri,
De traite messourguié que jiton catignous
Soun òdi, soun mesprès em' un èr desdegous.
Mai pecaire! es en van que leveran boutigo;
Diéu-gràci! Lou païs, mau-grat ço que l'afligo
Es sèmpre fisànçous, mespresant lis afront
Gardara lou trelus encourounant soun front!
Amor d'acò, que digue, em'uno caro autiero,
Qu'avès, d'eici, bandi subre l'Uropo entiero
La lèi, la Fe, dóu Crist! Es lou sòu Camarguen
Que n'en fuguè lou brès! Li pescaire santan
Fuguèron li proumié, negant lou paganisme,

A recèbre pious l'aigo dóu sant Batisme.
La Fe s'iradiant dins li gràndi Ciéuta,
Espandiguè sa lus de suprèmo clarta.
Vous Lazàri, fugués Evesque de Marsiho;
L'anglo-terro veguè Jousè d'Arimatio
Bateja sis enfant. Ais, aguè Massemin
E Sidòni; Toulouso, aguè Sant Savournin;
Marto, dins Tarascoun, en preiresso sublimo

Rebutè lis error; dempièi, soun noum trdlimo!
Vosto Vilo arlatenço, o valènt Counstantin!
Aguè lou bon Trefume au clar de soun matin.
Tres-cent an pu tard, dins Nime la Roumano,
Baudèli prediqué nosto lèi, forto e sano.
Coume dins lis grands ort naison li gràndi flour
Souto lou cèu de Diéu s'aubourè la belour
Di gleisado roumano...

- Apoundès d'amaresso

Au trefouns de moun cor! derroump emé tristesso
Martò de Tarascoun, lou rode bèn-astra,
Lou brès di tradicioun pèr li sant counsacra
Soul demore desert! Es sèmpre soulitàri
Pamens! es dóu passat lou piòus relicàri!
Dins lou sèns lou mai larg, es éu, lou mai flouri;
Es coume uno viholo e jamai dèu mouri!
Pèr la Prouvènço bello es lou rode ensenaire,
E pèr loudefini, vous dirai moun vejaire...

- Noun, derroump sant Trefume, aro, es pas lou moumen,
Martò, leissas clanti dins sis enauramen
L a voues de nòsti fraire en crido apoustoulico,
E di legèndo d'or de la Fe pouëtico
Redire lou passat. Dis acènt pertoucnat
Sènso raro, à-de-rèng, nautre ausiren lou cant;
Counplissèn lou pres-fa di pensado mestresso
E pièi, vous, nous dirès, ogento segnouresso!
Voste poulit vejaire; e tóuti bèn devot
E bèn couralamen ausirèn voste vot;
Acò, sarra lou nous, pèr clava la sesiho.

Aro, dounen-se voio e fasèn meraviho;
Anan ausi Baudèli aquéu sant nimesen

Qu'a subi lou martire eila sus li cresten
Di garrigo de Nime.

O Rouman generous!

Aro, avès la paraulo: em' un verbe arderous
Countas voste martire?

— Ai moun amo enlusido,

S'escrido Sant Baudéli, au resson de l'ausido
De vòsti voues amado, avès tout enfloura;
E siéu bèn esmougu pèr pousqué vous charra
De preclaro façoun e noun pourriéu vous plaire;
Ai! las! mi bèu segnour, iéu, siéu qu'un countemplaïre

— Se voulès, dis Sant Gile, iéu, charrarai pèr vous?
Eici, racountarai lou jour espetaclous
E lou grèu treboulun de voste sant martire.
N'en farai, Sant Baudéli, un di mai poulit dire.

— Gile, coume voudrès,... mai moun cor bat bèn fort
D'ausi tau rementa!...

— N'aurés lou recounfort,
Moun brave Sant Baudéli; e pièi, dins l'ouro astrado
Diéu vous assoustara de sa raisso daurado!

- Ansin-siegue! Sant Gile... aro, se Diéu lou vòu
De vosto voues amigo expandissés lou vòu?

— Baudéli, à moun recit, fasés bono acuiènço?

Aprés s'èstre sigua, Sant-Gile ansin coumènço:
- Pèr lis ide de mai Dins lou siecle tresen
De l'èro di martir, lou pople nimesen
S'acampavo galoï dins la sèuvo ancestralo
Enroudant la ciéuta pèr la fèsto agounalo
De Jupitèr-Enfant.

Sout li pinastre verd
Lou bèu tèmple pagan, pèr lou diéu Jupiter
S'aubouravo noun linen de l'agrèsto mountagno
Ount se dreisso eilavau l'antico Tourre-Magno.

Adounc, en aquéu jour, dins l'èr fres dóu matin
Vers lou tèmple dóu Diéu, pacan é ciéutadin
Trevalavon li draïo au mié di ferigoulo
En la rumour counfuso ount s'anoungo là foulo
Resclantigué subran! un brouzimen de voues
Un brut de tambourin, de flahuto e d'auboues
Prouclamant la vengudo, i chourmo nimesenco
Dis Aede sacra courouna de pervenco

Pièi di préire pagan dóu coulège agustau
De la richo ciéuta. I,ou cap sacerdotau
Caminavo, segtu de jouini caneforo
Que dins de gourbelin pourtavon lis amforo
Dóu vin di libacioun, dis òli redoulènt
De cassouleto d'or pleno de pur encèns
Sout si velet de lin flouquejant coume d'alo
Parié venié perèu lis agùsti Vestalo
Enroudado di conse e dóu segne prefèt
Segui de si litour.

Clina pèr lou respèt
Li bràvis estajan de la vilo roumano
Regardavon passa, tout-de-long de l'andano
Q 'oumbrejavo lou tèmple, aquelo proucessioun
Dóu mounde óuficiau.

Dins l'or pur di raïoun
Dóu soulèu renadié jitant sa lus jouïouso,
Lou sacrificadou, la caro majestouso
Mountè li aut de grat dóu vièi tèmple pagan;
Franquissènt lou lindau, lou pountife rouman
Rintré, segui di prèire emal di courribanto;
Davans lou grand autar tout adourna de planto
Lou sacrificadou gravamen se cliné;
E quouro aguè prega sus l'autar pourgigué
Lis òli emai lou vin; emé lou libatòri
Espargiguè lou tout en lausant dins sa glòri
Jupitèr Oulimpian. Après li libacioun
Lou prèire, en sacrifice oufriguè l'oublacioun
Dins un parfum d'encèns di nivo enlassiarello;
Pièi, bagnant un rampau dins l'aigo clarinello
Faguè lis aspercions sus lou pople assembla.

Quand, subran, e tout d'uno! un crid venguè trebla
La fèsto di pagan. Un ome d'auto mino,
Emé dins lou regard lou trelus qu'alumino,
Davans li nimesen autamen s'aubourè!
Mai vòsti sacrifice o pagan! éu cridè
Ai-las! soun de noun-rèn!... Vòsti diéu de brutice
Inspiron l'impudour, la moulesso e lou vice!...
Vòsti diéu de l'Oulimpo, agrouva dins lou mau
An tóuti lou peccat pèr simbèu, pèr fanau!
Leissas, o nimesen, vòsti divo jalouso;

Venès vous abéura dins la Fe pouderouso,
Dins la Fe dóu Sant-Crist, Diéu de lèimo bounta!
Venès segui sa lèi de santo pureta!...

Entandi qu'èu charravo, un bram espavèntable
De la foulo en furour s'aubouré fourmidable!
E, coume l'auragan dóu cèu descadena
Estrasso li nivas en fasènt tresana
Dintre lou brut feroun d'un tourrènt que s'escoulo,
Ansindo, de-vers l'ome, avancèron en foulo
Li prèire e li soudard.

Lou front en plen coumbour

Un prèire s'escrièdè:

Quau siés? digo impoustour!

Seren l'ome diguè: - Siéu lou rouman Baudèli,
Deputa pèr moun Diéu, predique l'Evangèli!
La lèi de douço pas, la lèi d'Esperit-Sant
Que lou Crist sus la Crous a signa de soun sang!...

- Tu siès crestian, alor? s'escrideron li prèire,
E mespresses li diéu! Li diéu, de nòsti rèire!
Amerites la mort! Mai se vos te sauva
Pèr lou diéu Jupitèr, té, vas sacrifia;
I diéu faras óumage e te leissant la vido!

Mai Baudèli diguè d'uno bouco ravidò:

- Iéu dève l'oumenage au Segnour, Diéu de dóu Cèu!
O prèire siéu Crestian! La crous es moun simbèu;
Dóu Sant Noum de moun Crist publique la memòri,
E dins lou mounde entié soun Sant Noum fara flòri!...

- Noun vos sacrifia pèr lou noum de mi diéu?
Baudèli, vas mourir! Diguè d'un biais catiéu
Lou cap sacerdotau.

- Dins lou Cèu vau revieure;

Cridé lou Sant, la mort, es l'ouro dóu deliéure,
Ansin lou dis la lèi que vène anouncia
Envers e contro-tout!...

Lou pople enmalicia

Escumant de furour, à pleno tiressado
Sus lou Sant faguè rasso; em'uno esbramassado
Escampè sus lou sòu l'aposte valerous.
En l'orre bramadis d'aquéu tumulte afrous
Baudèli, sèns muta, pregavo sènso esglàsi;
Sus la caudo, un sòudard desfourrelè soun glàsi,
E coume un furious de soun ferre trecant
Lou sinistre bourè dins un gèste ensucant
A l'arderous martir faguè sauta la tèsto!...

Gregòri de Tours, dis: e la legèndo atèsto
Qu'au suprème moumen ount la tèsto toumbè
Sus l'erbo dóu draïou, pèr tres cop reboumbè!
I tres rode bagna dóu sang de la vitimo,
Sute, n'en sourgiguè la raisso cristalino
De tres sorgo miraclouso ount venien li roumiéu
Faire si devoucioun dins li bèu jour d'estiéu;
E perèu s'abéura, dins l'ouro encantarello,
I sorgo di Tres-Font dis aigo frescarello

Pèr finido, dirai: Qu'un superbe lausié
Sus lou cros dóu Martir jamai se desifuié;
E li roumiéu devot, venènt en roumavage,
Metien à si capèu lou verdejant fuiage.

- Mi gramaci, Sant Gile! avés fort bèn counta
Ma mort, que fai ma glòri emai ma santeta. ‘
Dis Baudéli. Lou Sant, pièi, dis d'un biais tranquile:
O Sorre de Lazàri! avès aust Sant Gile?
A parla di Tres-Font e de moun vièi toumbèu;
Ai vougu li revèire en davalant dóu cèu,
Viéure lou souveni qu'au vièi passat me ligo!
O Marto assoulas-vous! Eila dins li garrigo

Moun cros es derruna, noun ai vist de lausié!
Soulet un vièi roucas, souto de pin autié,
Aqui, gardo l'endré di Tres-Font soulitèri!...
Sout l'oumbro di pinastre ai treva coume un glàri;
N'ausissiéu que lou vènt dins lou fres de l'errour
E m'alunchère alor lou cor plen de tristour!...

XV SANT GILE E SANT GENS

— Aro, dis vitamen lou Sant Evesque d'Arle,
Pèr nous reviscoula, que Sant Gile nous parle?
Fara crema lou lume en nous countant eici,
Emé soun pur alen, lou bèu passat misti
De sa vido d'Ermito en sa prado flourido.

Sant Gile,estoumaga, la caro espavourdido
Demoro sèns paraulo!

— Anèn! bèu Sant de Diéu,
Ié crido Sant Baudèli, avès charra pèr iéu
Aro, parlas de vous Trefume vous counvido
Tóuti fasèn coume éu.

— Las! vous counta ma vido?
Respond lou bon ermito emé lou front nebla.

- Anèn! dau! dis Baudèli, aro, Gile,sias trebla
Mai dóu bèu, dóu verai pourgissès la melico?

— M'enneblis la resoun vosto gènto suplico

Dis Sant Gile en risènt, Mai, mau-grat mour varai
Amor que lou voulès, ma vido cantarai:

Pèr la bèuta de la naturo
Aviéu fugi dóu mounastié.
Aguènt pèr cèu que la verduro
Dourmissiéu sus la terro duro
E dins moun tant poulit pasquié
Iéu viviéu coume un bouscatié.

Bèn liuen di plesi de la vilo
Ere soulet sèns coumpagnoun;
Ma vido èro douço e facilo
Dins ma soulitudo tranquilo
Emé ma bicho e soun bichoun
Que pasturgavon fouletoun.

E quand l'aubo se fasié vèire
En la douçour di clar matin
Pregave Diéu segound li crèire
Senso m'enchaure dóu trounèiré
Sènso m'enchaure dóu malin
Que mestrejavo aperalin.

Aviéu pèr glèiso la voussuro
De moun grand bos en virouioun;
Li branco fasié l'arcaduro!
Li fueio l'escrinceladuro;
Li brancau li fenestrihoun;
Moun autar èro un souquihoun.

E ma glèiso èro aluminado
Pèr li raïoun dóu bèu soulèu
D'ount me venié lis alenado
De l'encèns di flour perfumado
Ausissiéu sout li verds arcèu
Lou cant poulit di gais aucèu.

Pèr lis orto ma joïo anavo;
Mai, quand l'oumbrun s'espandissié,
Quand lou jour clarin s'esvartavo
E que lou vènt rangoulejavo,
La tristesso me sesissié
E l'amarour me blesissié!...

Ma prado, un jour, sigué trepado
Pèr de segnour e d'escudié.
Dóu brut d'ardèntis abrivado,
D'aquelo bello cavaucado
De venaire, de cavalié,
Tout moun grand bos resclantissié.

Regardave aquéli cassaire
Emé lou cor tout matrassa.
E, pièi, veguère li venaire
Coussegre, em' un front abrasaire,
Ma bicho, que, lou flanc blessa
A mi pèd venguè s'ajassa!...

Istère aqui, l'amo alanguido
Emé lou cors tout tremoulant
En vesènt sa plago abreguido.
Ai! las! ma bicho èro seguido
— Pèr moun mau-cor esbarboulant
Pèr lis autour d'un tau malan!...

Un segnour, pourtant l'aubarèste,
Davans iéu venguè s'aplanta.
Umblamen clinère la tèsto
Quand me diguè d'uno voues lèsto
— Ermitan, siéu lou Rèi Wamba;
E vous prègue de m'escouta:

Sabe vosto vido mistico
Dins aquéu verdejous pradié
Es moun pople que la publico
“Eici, pèr la fe catoulico
Farés: glèiso emai mounastié
E, vous, n'en sarés l'abadié.

— O moun Rèi! diguère, O moun Mèstre
Las! siéu dins la desoulacioun!...
Leissas-me soul dins lou campèstre
Ounte ai trouba pas e bèn-èstre!..
Aqui, liuen de la perdicioun
Vive dins la countemplacioun!

— Ai di; sarié peno perdudo
Diguè lou Rèi, perché charra?
Maugrat vosto doulènci agudo
Pèr Diéu farés l'obro degudo
De mi man l'or regourara
E la gleisado se fara.

Ansindo, aguènt di sa pensado
Lou bèu Rèi Wamba partiguè.
Iéu, d'à-geinoun, l'amo oupressado
Belave ma bicho blessado...
Alin, lou cor restountiguè;
Pièi, dins lou lunchen, s'amaguè.

Pu tard, dins ma prado poulido
— Ount lou Rose fai un delta
Noun linen de la Crau tant arido
Que gardo li peiro Heraclido,
Glèiso e mounastié de bèuta
Aubourèron sa pureta,

Alor! reprenguère l'estolo,
La capo de ceremounié;
E pèr la Fe que nous counsolo
Que dins l'espaimè nous assolo
Veguère fugi moun encié
Dins lou fum clar dis encensié!

Coume Gile finis sa vido d'ermitan,
Lou bon Sant Veredèmi ié dis en tremoulant:

D'un parla qu'a fa flòri
Avès gaudi li cor!
Cresiéu, brave ermitòri
Ausi lou pur record
Dóu tèms, ount dins ma bòri,
Pregavian tóuti dous.
De la ribo verdenco
De la vau gardounenco,
Vous, n'en sias óublidous!...
Dins la baumo founsudo
D'un roucas sournaru,
Vous ai fa bèn-vengudo,...
Douge an, avèn viscu
En nous prestant ajudo.

Aqui, sènso desrèi,
Sus la roco en bescaume
Cantavian nòsti saume
Emai li Matèr-Dèi.
Nautre avian pèr coumpagno:
Coulobro e verd-limbert.
E dins la fresco eigagno
D'aqueste founs desert,
A l'oumbro di mountagno
S'enanavian galoi;
Sout la semo estendudo

Ansin à la perdudo
Demouravian ravoï.

Un jour, de revoulino,
Venguè quatre estajan
De Nime i sèt coulino;
Lis iue lagremejant,
Pourtavon tèsto clino
Un enfant malautis

- Gile!... cridè la maire
Pregarai lou Sauvaire
Se moun enfant garis!...

De la maire plourouso
Pèr leva soun afan
Vosto man pouderoso
Garriguè soun enfant!...
Las! dins la niue neblouso
Sèns-adiéu, sias ana
Dins uno outro encountrado
E, dins la mau-parado,
M'avés abandouna!...

— Ami! crido Sant Gile, agués l'asseguranço
De ma santo amista!... Vosto amaro grevanço
Me pounchèjo lou cor! n'en siéu tout esmougu!...

— Perqué? dis Veredèmi, es Diéu, que l'a vougu!
Avèn fa nosto plego is ouro gaio e tristo
Vuei, de moun amarun? anas, pu rèn eisisto...
Mai de milanto fes lou soulèu s'ei coucha
Sus lou sòu gardounen d'ount vous sias aluncha,
Quand dóu sourne tristun moun amo èro blesido...
Leissen pu-lèu Sant Gèns nous raconta sa vido.

— An! dau! que lou tèms fuso, amount, sout l'estelan.
Dis Gile.

Lis ermito, em' un èr abelan,
Sourrison à Sant Gèns dóu front pur coume l'aubo,
Que di bons ermitan porto la bruno raubo
Revegado au geinoun.

Soumés, bèn umblamen

Lou baumassié s'aubouro e parlo vitamen:

Sus mi sège an, iéu, paure pastre,
Dins li mountagno i verd pinastre
Emé dous biòu pèr tout cabau,
M'ère enfugi de moun oustau...
A Diéu vouliéu, faire l'oufrido
De ma jouvènço e de ma vido
Pèr que m'aduguèsse soulas!

Dins lou Bausset, dis aut roucas,
Sout l'oumbrun founsu d'uno baumo,
Dóu mentrastre que sèmpre embaumo
Faguère un liè dins aquéu jas;
Em' un di roure di bartas
A plen bos, faguère un araire
Pèr souca moun esterle caire.
Faturave, pèr estoubla
Fèn, seglo e graniho de blad.
Pièi, souto l'oumbro fresqueirouso,
Pregave Diéu d'uno amo urouso!

Ai! las! un estiéu secarous,
Dins li grand serre escalabrous,
Avié desseca li jitello
E lis eissour tant frescarello.
Ausissiéu plus de cant d'aucèu;
Tout flachissié souto lou cèu;
A ras dóu sóu, sus la pradello,
L'erbo toumbavo mourtinello;
E, dou terrun escribassa,
Pouchejavo que crèbo-sa.
Cridère à Diéu: - Misericordo
Noun leissas peri li recordo!...

Sénso secous, sus lou Bausset
Segnour! vau mouri de la set!
Blesi, li bouco dessecado
Ere expandi sout li brancado
Bourdejant lou camin;
Quand! ausiguère lou fremin
D'uno fresco e puro sourgueto

Que sourgissié, primo e lindeto
Dou ruscle d'un ro fendascla,
E, bèn que fuguèsse adela
Lausère lou cast sènso raro!...
Asseda, d'aquelo aigo claro
Emé mi bèsti s'abéuren!
Pièi, veguè-e lou cèu seren
Se nebla de nivo negrasso
A-bòudre, uno plueio d'aurasso
Benfasènto pèr lou terras
Gislè d'un revés d'eiglavas!...

Es Diéu, qu'en vesènt ma misèri
M'assoustè dins moun treboulèri!

Un jour, noun linen d'un degoulòu
Coutrejave moun maigre sòu
A plen de bouco beviéu l'aire
Mi bèsti tiravon l'araire
Embendelado pèr lou jou
Quouro, sute, d'un bound, un loup
Sus n'un di biòu, sautant ferouge
Me lou saunè coume un anouge!
Cridère au loup: — Dins moun descor
Pèr te puni d'aquelo mort
O loubatas abouminable!
Desenant, viéuras dins l'estable;
Au coutrié, t'atalaras.
E tu, pèr draio e pèr vessano
Sèmpe pourtaras la caussano!
E, lou fèr loubatas, soumés
Tirè l'araire emé l'arnés.

Dóu fiéu d'uno pauro masiero
Vaqui, segnour, l'istòri entiero,
Vesès? m'enrouite, treboula
D'avé tant loungamen parla.

E lou brave Sant Géns timidamen s'arrèsto.

XVI LI TROUBADOU

Dóu coustat de l'autar, d'eila, se manifèsto
Uno primo rumour; li Sant e li roumiéu
Charron tóutis ensèn.

 Quand, l'èr alerte e viéu,
Un di bèu troubadou vèn se metre à la tésto
De si valènt coumpan; pièi, pauso uno requèsto
Au brave Réi Reinié, que parèi mestreja
Dins aquéu mouvemen;... lou vese brasseia
En parlant à Trefume en fasènt sis esperro
Pèr avé sa counçordi... Enfin, sèns leva guerro,
L'Evesque d'Arle aceto em' un èr de bounta
La demando dóu Rèi; sèns mai parlamenta
Reinié dis

— Bèu Segneur! L'ancoues s'es esvanado!
A Gui de Cavaïoun, la paraulo ei dounado
Pèr noste capoulié.

 La rumour s'ameisant,
Lou valerous troubaire em' un èr agradant
Se plaço dins lou cor; e, charro, en bèu-disèire
— O grand Sant vertuous! D'un passat enclausèire
Avés tóuti counta, d'un biais armounious,
Li legèndo daurado e li fa religious...
Sian eici, m'es avis, o bèu Sant triounflaire!
Pèr racounta perèu li record pivelaire
Que nous tènnon d'à-ment... En l'ounour dóu Miejour,
D'ount gisclo la bèuta, la suprèmo grandour
Adournant soun terraire e sa superbo istòri,
Dirai: qu'es sus soun sòu, qu'en poutènto belòri,
S'espandiguè lou dòume e lou parla sabènt
Dóu culte Pouèti!... Li troubadou valènt,
En Mèstre s'aubourant, couchèron lou lourdige
E lis oumbrun menebre au fin founs dóu boulige.

— O, dis Bertrand de Born, noun voulèn que lou bèu
Demore eternamen dins la pas dóu toumbèu;
Tout ço qu'es inmourtau, qu'en gràci se tremudo

Coume l'amo de causo en lis orto ramudo!

— Vau parla dóu passat, dis Ramoun de Maruei
Dóu passat pouëti que faguè noste ourguei;
Pèr l'Art e lou gentun d'uno raço auturouso.
Ma dicho fara lèi pèr lis amo arderouso:

En plen siècle vougen Prouvènço sourrisié
E soun parla courtés d''en pertout flourissié,
Alargant sa grandour, sèns vanita mesquino,
Avié de si vesin l'amistanço e l'estimo!
Patrio d'eleicioun di fièri liberta
E lou mirau preclar de tóuti li bèuta,
Prouvènço, èro au pountin d'un siecle de valènci
Quand espetè la flour de la Gaio-Sciènci.
La jouino pouësio en plen Age-Mejan
Jitè, sus lou Miejour, la joio, l'enevans,
Un trelus de clarun d'uno flamo inmourtalo.
Prince, Rèi, Empeaire en lengo prouvençalo,
Cantèron belamen emé li troubadou:
Li glourious enfant emé li troubadou:
Li glourious enfant de noste terradou.

En lou rai nouvelun de la vido galiero
Autant que saberudo, a trachi la lumiero
E, dous-cènt an de tèms, en soun poulit poudé
A regna sènso raro en jus-qu'en Dalmacio.
Enterin que lou Nord en pleno barbario
Vivié dins li coumbat coundu pèr li catau
Vo plega sout lou jou di Castelan féudau;
Sa lengo, encaro au brès, èro pau graciouso;
Entandi, que la nostro èro uno glouriouso!...
Lou noble Gai-Sabé, pourtaire d'ideau,
Abéurè li pouëto, en païs miejournal
A la font de belour, à la font d'alegresso
Que giscle sus la terro e que, gisclo sèns cesso!...
Ai! las! mi bèus ami, de grèus avenimen...

Derroumpènt l'ouratour, un roumiéu vitamen
Dis: — Iéu, Guiraud Riquié, que siéu perèu troubaire
Saludarai li Mèstre anant pèr lou terraire
Emé la violo au bras pèr dire si cansoun.
Adounc, eici, salude aquéu bèu Perdigoun;

Lou grand Arnaud Daniel emé Rimbaud d'Aurenjo,
Maruei, Vidau, Rougié, Semounde mi lausenjo,
Au comte de Peitiéu, que fuguè bèu proumié,
Dins noste Art pouëti, pèr culi lou lausié!
Saludarai peréu, Rudèl, prince de Blaio,
Lou Rèi di farfantello anant pèr mar e draio
Recerca soun pantai. Las! fau coupa de-court,
Noun pode remembra, dins sa fièro grandour,
Tóuti li troubadou, que dins nosto Patriò
De la gaio-sciènci, an di lis armouniò:
Di tensoun, pastourello e fièr sirventés
E di gèntis aubado en bèu parla courtés.
Dins li grand castelas de Lengadò, Prouvènço
Li segne castelan fasien bello acuiènço
I nobli troubadou, pourtant cigalo d'or,
La violò e la mandorro. Ansin dins l'estrambord

Empen e saberu noste Art estelejavo!...
E noste Gai-Sabé belamen flourejavo,
Grâci: I bèu troubadou dou gèni soubeiran;
I Comte de Prouvènço; i Comte toulousan
Qu'an fa si fièrs esplé dins li bataio epico,
Tout en leissant lusi la flamo pouëtico!

Reinié prèn la paraulo; e, lou regard flatié,
Dis em' un èr afable:

— Dins vosto valentié

Avés di, bèu troubaire, en fraso trefoulido

Coume lou Gai-Sabé fagué soun espelido.
Iéu dirai: Fugués fièr de la prioureta,
Dou sabé, de l'engèni e de la qualita
De voste grand talènt! Vàutri, fugués li Mèstre!
— Las! dis un troubaire, i jour dis escaufèstre
Noste Art e soun gentun, fuguèron sagata!....
L'engèni dins sa flour fuguè lèu desmata
Nàutri li troubadou, prouscri de nosto terro
Dins l'ourriblo temour d'uno bataio fèro!!...
E la Gaio-Sciènci à peno flourejant
Fuguè 'scumenjado!...

- En soun rai lusejant

—Respond lou rèi Reinié — dins d'âutris encountrado
A belamen flouri!

— Pauro sacrificado!
A servi de pavès!... respond lou troubadou
Alor? noun mourriguè dins l'orre cremadou?...

— Mai, nàni, dis lou Rèi, vâutri li fièr troubaire
Di pouëto Italian fugués lis ensenaire
Éli, se soun servi dou vièi parla Rouman
Pèr refaire sa lengo; e Dante lou Touscan
Fuguè lou bèu proumié.

Lou pouëto Petrarco
Que dins li tèms passa tant fieramen s'enarco
Eu, de memo imitè ço qu'avias entreprés.
Citarai qu'un eisèmples: en soun sounet cent tres
Prenguè li vers famous de Giorde de Valènço
Pèr faire soun quattrin; prenés n'en couneissènço:

*E non he-pau; e ne tinc que guerrig
Vol sombre el ciel, e non movi de terra*

*E no stretch res e tot lo mon abras;
O y lié de mi, e vull, à altri grand be.*

E veici lou quattrin dóu pouëto de Lauro,
Dins si vers italian en pouèsio sauro:

Pace non trove e non o da far guerra
E vole sopra le cielo, e giaccio in terra;
E nulle stringe e tutto il monde abbraccio
Ed o in odio me stesso, ed amo altrui.

Vesés, o troubadou! vosto préeminènci,
Tant pèr voste invencoun que pèr vosto sciènci

Sus tóuti li pouëto; avés counquist ansin
Un renoum moundiau sus li pople latin:
Dóu païs de l'Itàli e perèu de l'Espagno,
Mau-grat li grèu coumbour d'uno tristo magagno!...

Tóuti li troubadou, dins l'esmai, s'aubourant
Aclamejon lou Rèi em' un crid delirant.

Quand lou silènci es fa, que s'amaiso la crido
Un autre troubadou valentamen s'escrido:

— Iéu, Ramoun Miro-vau, cantarai sèns revòu
Mounsegnour Ramoun V, lou glourious aujòu
De noste Ramoundet. - Dóu Comte de Toulouso
Redirai lis esplé. D'uno alenado urouso
Cantarai si coumbat contro li mescresènt.
O Sant e bèu Segnour! ausés dounc mis acènt!

Au crid de "Dieus lo volc!" Grand crido subre-umano
Qu'antan a resclanti dins la lengo Roumano
Lemosi - Prènsal. Dóu Miejour fin-qu'au Nord,
Pèr defèndre dóu Crist, lou toumbèu seculàri:
Pacan, bourgés, Segnour; sèns làgui ni descor
Anèron se ramba sout la Crous tutelàri.

Li valènt miejournau, dins lou fièr mescladis
De la grando rumour, em un cor batedis
Prengueron la crous santo; e, l'amo abrasamado
Coumanda pèr Ramoun l'Ilustre Capoulié
Di cap e di sourdat de la tresenco armado
Vers la Jerusalèn anèron pèr milié!

Coume un flume indoumta bandi pèr la rafalo
Pacan e chivalié, la crous roujo à l'espalo
Sout lis ordre dóu cap Gaudefre de Bouioun
Anèron, fisançous, au mesprés dis auvàri
De vitòri en vitòri ataquèron Sioun
En enciéuclant l'abord di tourre emai di bàrri.

Quand l'aubo pareiguè sus.l'auturo di mount,
Li valent fantassin, coumanda pèr Ramoun
Assiejèron la tourre ounte sus li muraio
Flouquejavo dins l'èr l'auriflour musulman
Li bràvi assalidou, dins l'ordre de bataio
Coumencèron l'assaut ardènt e trelimant.

Lou terrible estampèu fasié ferni li moure
L armado dóu sultan, peradaut dins sa tourre
Pér se metre en defènso à l'abrit di carnèu:
Jitant l'òli bouiènt di macho-couladuro

E manoubrant periero e gigant manganèu,
Aclapavon l'acié di richis armaduro.

Dins lou grèu tarabast dóu chamatan d'infèr
Li tra di passadou virouiavon dins l'èr
Li souldat de Ramoun, lou bouclié sus là tèsto
Sus d'escalo sèns noubre agripant lou rassié
Escalèron li bàrri; au bram de la batèsto
Restoutissien li cop di rude e fort massié!

Pèr sousteni li siéu sus l'estrecho escoursiero
Emé soun escudié que tenié sa bandiero
Ramoun, ardidamen, jité lou pont de bos
D'uno de si tourrasso; e, sus aquéu passage,

S'avancè lou proumié; segui de sis eros
Durbigué lou camin em' un valènt courage.

Picant d'estó de taio, adaut sus lou cimèu
Di barri carnela derrabè lou drapèu
Dóu Sultan Souliman!... Em' uno caro autiero
Lou Comte Ramoun V, davans tóuti li prous
De l'armado crestiano, au mitan di brequiero
Planté soun aurillour oundra d'uno grand Crous!...

Dis aut-fa glourious d'uno inmourtalo iliado,
Lou païs d'Ouriènt gardo encaro li piado
Di fièr tenènt dóu Crist. Se, d'un soul paladin
Ai counta lis esplé, sèns soucit di chiflaire
Es pèr glourifica lou Comte Ramound V,
E faire entre-lusi soun noum de triounflaire!...

* * *

— Osco! Osco! e longo-mai! à Ramoun Miro-Vau!
E, vivo Ramoun V!...

Cridon li Miejourmau
D'un cor enfestouli. Li voues aclamarello
Mounon, dins este acamp, fièro, embelinarello.

XVII RAMOUN VII

Ramoun VII, di: - Lou Jouve, au mitan de si prous
Se drèisso; e, dis d'un biais pognènt e doulourous:

— O bràvi chivalié! Vuei, di legèndo blouso
E d'un fièr passat plen d'ounour,
Avès tóuti ausi la grandour...
Iéu, Duque de Narbouno e Comte de Toulouso,
Remembrarai dins l'amarun,
Moun passat e moun grèu tristun
Souto lou jou feroun de la forço ótrajouso:

Pres e Parage! avié viscu!...
Aclapa pèr la malo-astrado
Li bèus Eros èron vincu!...
Dins lou masèu de la crousado
Ai vist toumba mi chivalié
Souto li cop dis arlandié
Qu'avien au cor la coubèsènço,
De moun grand Countat Toulousen
E de moun Alodi d'Argènço,
Sus lou ribeirés roudamen!...

A Sant Gile... sus moun terraire
Au mié di prèire e cabiscòu
Ai vist, flagella moun paire
Espanlo nuso e cordo au còu!!...
Pèr sousta l'ounour de mi réire
Vengué lou brave Rèi En Pèire
Las! mourigué davans Muret!
E, de ma ciéuta toulousano
Aclapèron bàrri e paret
Qu'arrasèron fin-qu'à l'àndano.

Soul, dins la desafecioun
Veguère toumba ma bandièro
Davans li bàrri d'Avignoun!
Desfacia, dins la sourniero
Dis auturo de Camp-Cabèu
M'enanère emé mi fidèu!

Aclapa pèr la malo-astrado
Li fièrs Eros èron vincu!....
Dins lou masèu de la Crousado
Pres e Parage! avié viscu!...

Felen de Taio-Ferre, ai counta ma tristesso
E davans vàutri, o mi Sant!
Semounde moun crid pertoucant
I Cepoun, à mi prous dóu cor plen de noublesso!
A mis arderous troubadou
Que soun tounba souto lou jou
Pèr defèndre lou sou de la bello Countesso!...

La dicho de Ramoun si desespér cousènt,
sèmlon ennevouli li remembra risènt...;
Un long silènci grèu tounbo sus l'acampado...

Estello, tout-d'un-tèms, front aut, caro alumado
S'avanço fieramen! e, saludant Ramoun,
Dis d'uno voues clarino: — Escoutas-me Cepoun?

Segnour! avès l'amo estrassado
Dis ouro grèvo Antan passado,
En lou restountimen di graile e di bouclié,
Dins l'abouminacioun d'uno feroujo guerro!
Mai, Diéu-Vivènt! Comte, mau-grat la brefounié
E mau-grat lou chaplun: Li fiéu de vosto terro
Noun soun descasegu; noun soun despersouna,
Gardon pèr voste Noum un cor afeciouna.

Uno aubo santo e pouderoso
S'es aubourado majestouso!
D' un envanc patriau, vuei, l' auriflour sacra
Di sèt Comte Ramoun, dins soun rai enclausèire,
Sèns guerro, sèns esmai, courous s'es auboura!...
E pacan e catau, coume auto-fes li rèire
Canton emé la Fe d'un verbe flamejant:
Que Diéu rènde la terro à si fidèus amant!...

— Dono! me remembras, s'escrido un di troubaire
Un autre serventés contro lis aclapaire,
Que cantè Peguilain dins lou siecle trejen;

Quand, dins l'afrous mal-astre e lou crudèu segren,
La terro dóu Miejour nous semblavo maudicho!...
D'un tros dóu serventés, Segnour! ausés la dicho:

Ai Proensal era-n grèu desconort
Es remangut en cal desouranço
Perdutz aves solatz Jeu (Joc?) e deport
E gaug e ris honor e alegransa.
E es vengut en ma de cel de Fransa!
Meils vos vengra que fossietz del tot mort
E cel per cui pogratz esser estort
Non trob en vos Leutat ni fiança.
Mort es lo Coms e ai ferm esperansa
Qu'il si ab deu a gaug e a desport;
E proensal vieuran a pieg de mort.
Ab marrimen e ab desconordansa
Ai mals astruc de segnel e d'ouransa
Qu' s faran villa ni castel fort
S'es del francs que per dreg ne pel tort.
No auseretz portar escut ni lansa.

— Anen! derroump Reinié d'un èr de franqueta
— Troubadou, noun venèn faire lou rementa
Di souveni crudèu d'aquelo pountanado.
Sabe proun, que toustèms, reviéu dins li pensado
Lou segren esmougu dóu sang que regoulè
Quand lou cèu dóu Miejour esclussi se velè!...
Vuei, bouscant que l'Istòri ounte se glourifico
La grandour de Prouvènço en faso magnifico
Sian vengu pèr acò. Dins esto coumpagnié
Me sèmblo, qu'aujourd'uei, sarié grèvo foulié
De voulè reviéuda de causo que soun morto...

— Pamens, o Segnour Rèi! derroump d'uno voues forto
Lou Comte Ramoun VII., es sèns alen catiéu
Qu'ai di moun segrenun... Vole ounoura li miéu,
Mi fidèu que soun mort pèr la Terro Coumtalo!...

— Ah! segur, dis lou Rèi, vosto voues majouralo
Ounourant li martir, mai-que-mai nous esmòu!...
Ai! las! cade reiaume à sèmpre agu si dòu
E s, grèu sacrifice i jour de maluranço...

Revenon pièi lou jour di Sàntis esperanço
En la fraternita... Mai, coume soulucioun,
Veici lou radié mot d'aquelo discussioun:
— Vous l'ai di tout-escas, libramen la Prouvènco
S'es dounado à la Franço emé Rose e Durènço.....

pèr tout apasima, derroump Guiraud Riquié
Dirai que noun siguè li sòurnis arlandié
Que dins noste Miejour faguèron la calamo,
Fuguè Lou Noum Sacra, lou Noum de Nosto-Damo
La Maire dóu Sant Crist.....

En li jour mal-astrous
Ount tout s'esclussiguè dins un dòu doulourous!
Lou Noum de Nosto-Damo, au mitan dis esglàri,
Un jour espeliguè sus li gran dóu Rousàri!..
Soun bèu Culte d'amour, se boutènt dins li cor,
Apasimè l'esmai de noste grèu descors!

— Li radié troubadou, li pàuri barrulaire
Qu'an vist crema Beziès, assieja pièi Bèu-caire
Sus si liro courteso an canta la belour
De la Vierge Mariò e sa puro douçour!

Soun culte pouèti devenènt populàri,

S'espanDIGUè pertout coume un fiò nouvelàri.

XVIII INNE DE SANTO ESTELLO

Coume lou troubadou, Guiraud Riquié, finis;
Estello, se clinant vers li Mariò, dis:

- O Santo de la Mar! O bèlli Segnouresso!
Dirai, pèr vous coumplaire, un Inne de belesso,
Di radié troubadou vau resumi li cant

Que pèr la Vierge an fa, Ausès l'Inne enchusclant:
Vierge! pèr la bèuta suprèmo d'un mistèri
Sias Fihò de la Terro e la Maire de Diéu!

Avès sauva lou mounde en dounant voste Fièu!
O Réino dis uman e dóu divin empéri
Dintre tóuti chausido avès vincu l'Infér!
Sèns vous sanan perdu: noun semoundés pespèr!

De tóuti li Nacioun, Vous, sias la Benurado!...
Longo-mai trelusis vosto casto Belour
Sias lou tresor fidèu, lou proudige d'amour
E dóu vas d'eleicioun sias la flour perfumado
Damo! Sias lou mirau de cando pureta!
Sias lou repaus sèns fin, la sorgo de pieta!

Vous aman, coume l'èurre amo, agrapo lou roure
Coume la Margarido amo l'aigo dóu riéu
Coume l'umblo viouleto amo l'oumbro di niéu
Coume lou verd pinastre amo li soubre mourre
Souto l'acioun dóu tèms, voste Noum, noun palis
E l'esclat de soun rai jamai noun s'afeblis.

Bèn douço es l'eigagnolo e si perlo argentalo
Pendoulant sus li flour dins l'aire matinous
O Damo Vinceris voste Noum es pu dous!
Subre bello es la lus de la flamo agustalo
De l'astre Rèi dou jour adournant lou cèu blu:
O Réino! voste Noum a bèn mai de belu!

O Vierge de Sioun! O Damo graciouso!
Meten à vosti pèd nosto fidelita
E clinant nòsti front davans vosto bèuta!...
Fugués di pecadou l'avoucato pïouso
Auprès de voste Fiéu! Soumés à vosto lèi
Gardas-nous de tout mau, gardas-nous dóu desréi!...

Santo Estello un moumen isto silenciouso...
E pièi, d'un front risènt, la Santo dis jouiouso:
Pèr finido, segneur, dirai d'Arnaud Vidau,
— Fiéu de Castel-Naudàri en païs miejournal

Un di radié couplet de puro pouèsio
Autre tèms fa pèr éu, èr la Vierge Marìo.
Fièr roumiéu, lou dirai dins lou bèu biais rouman
Lemozi-proensal, que se parlavo antan:

Flors de paradís ondrada
Pèr les arcangels ondratz;
Flors sus els tros montada,
Flors que vostre Dieus montatz;
Flors de patz.
Flors on gaugz s'es encastratz
Flors en purtat encastrada;
Flors que no fo desflorada
Pel frug; en remas flornatz
Voste cors, quan Dieus fo natz
De vos, Verges ses pas nada
Preg vos que merse m'ajatz
Tan quem n'an ab los salvatz.

XIX BERNAT D'AURIA

Quand Estello a fini, dóu mié de la renguiero
Di troubaire, un roumiéu, dis:

— Ausés ma preguiero?

O Dono Santo Estello! amor qu'avés parla
Lemosi-Proensal, m'avés renouvela
La trobo que faguère, e, que vouldneu bèn dire
En l'ounour de la Vierge.

Estello, em' un sourirre,
Respond: - Disès quau sias? e pièi, vous ausiren.
— Siéu, Bernat d'Auria, lou Mèstre bezieren.

— Fugués lou bèn-vengu! De largesso e desclairre
Charras pèr Nosto-Damo!

Ansin dis lou troubaire:

Be volria de la mellor
De totas far chanso plazen
Quar d'otra chantar non enten
Mas de la Vierge de doussor
Qu'estiers non puesc mielhs mos bons motz despendre
Quen la doussa Dona de paradís
On Dieus pauzet los bes e'ls assis,

Perqu'ieu li prec que' 1 plassa mon chant prendre,

Aitan ses plus viu ad honor
Totz hom, quant ama coralamen
Questa Dona d'onramen
E met son tems en sa Lauzor;
Quar ela 'n pot mout bon guizardon rendre
Que non es joys, plazer, solatz ni ris
Que non agues totz hom que la servis,
E qu'en s'amor totz temps volgues entendre.

S'om partir de follor
E de malvais entendemen
Son cor, e servir leyalmen
La Mayre de Noste Senhor,
E non volgues Dieus tan soven offendre
Ni vers la mon tan fort estar aclis
Ja fals 'mor no l'agr' aissi conquis
Que 1 fases tan sos avols dens atendre.

Nulhs hom no val ni a valor
Si non Lauza la plus valen
La Mayre de Dieus doussamen
Per eni si salven peccador
Quar en lieys son totz bos ayps sés contendre
La mieller es que anc fos no hom vis;
Tan fon lo pretz del sieus bes riex e fis,
Per que Dieus vole en lieys per nos dessendre.

Mont i fes gran a nos amor
Dieus, quan venc lieys humilmens
Per delir nostre falimen
E per portar nostra dolor,
E s'en layssat, als sieus trahir et vendre,
E ab sa mort la nostra mort aucis,
Mortz eravan tug, si Dieus no muris
Per qu'a lui plac son cors en crotz estendre.

Dins lou liò benesi, coume au tèms di descors
Lou soul noum de la Vierge a mes lou dous acord,
La santo amistanço un moumen derroumpudo.

Quand d'Auria finis sa trobo saberudo,
Lou vièi Trefume, dis, emé satisfacioun:

— O nòbli troubadou! La counsideracioun
Que vous sias acampado autre-tèms dins lou mounde
Vous revèn, aujourd'uei, dins tout soun clar abounde,
E demostro autamen noste óumage esmougu
Pèr l'ufanous sabé qu'avès tóutis agu.
Enfant dóu Lengadò! De la terro meiralo!
Vuei, vous benastrugan em' uno amo leialo!...

— Osco! au Sant Capoulié, l'Aposte dóu Miejour!...
Cridon li troubadou.

Dins la santo douçour
D'aquel suau moumen uno puro alegresso,
Sus lou front clar di Sant, luisis emé grandesso;
E Sant e fièr roumiéu s'abéuron d'Ideau,
Au clar espendimen dou gèni patriau!

XX

RACONTE DE SANTO JANO D'AR

— An! dis lou Capoulié, lou que vau la paraulo,
Que véngue se plaça davans la santo taulo?

Au pantimen de tóuti, au davans de l'autar,
Emé gràci e gentun s'avanço Jano d'Ar!
Cenchado de raïoun, la santo glouriouso
Brandis valentamen sa bandiero courouso;
Au pèd dis aut degat se clino vers li Sant;
E pièi, la vinceiris, dis d'un biais pertoucant:

Salut! O Sant de Diéu! Salut Rèi, Segnour Comte!
Ausès pèr lou Miejour lou fiéu de moun raconte
En lou parla Rouman
Que charravo la Maire
Dóu brave Rèi-Troubaire:
Reinié II, l'Abelan!

Vuei, benesisse en Diéu la Countesso Vióulando!...
Vers voste Maire, o Rèi! moun cor sèmpre s'alando
Amor que parlarai
La lengo miejournalo,
E qu'ansin adurrai
A Prouvènço inmourtalo

Pèr aussa soun amour e lausa soun renom
Un dirai glourious qu'adorno vuei moun noum:

Mi voues disien: - Vai, parte en Franço,
Coumbatre pèr sa deliéuranço,
Contro l'Anglés, lou Bourguignoun!
E quand arribére esmougudo
Alin en ciéuta de Chinoun,
Quau me faguè la reçaupudo?
— Fuguè Vióulando d'Aragoun!...

D'un engèni plen de tendresso
Vióulando, la grando Countesso,
Me prenguè sout sa prouteicioun.
E gràci, à soun amo leialo,
A sa poutènto afirmacioun:
Davans li priéu, la cour reialo,
Ai vist toumba li sospicioun!

Alor! iéu, chato de Lourreno
Veguère s'esvarta mi peno!...
Fuguère armado en chivalié
Iéu, di Santo, la messagiero!
Abas, sus lou prat-bataié
Ai fa flouqueja ma bandiero
I coustat dóu Duque Reinié.

La Franço, èro alor dins l'esprovo;
E lou Miejour dounè la provo
De sa franco fidelita,
En coumbatènt li chourmo angleso
Pèr retabli l'eredita,
Dou Réi de la terro franceso:
En Carle VII, lou Bèn-Ama!

A Reims, pèr lou bèu jour dóu sacre,
— Après tant d'ourrible massacre,
La gau fusié de touto part
Dins la grando e vièio gleisado
Ere drecho davans l'atar
Sout l'ensigno flourdelisado
Emé Reinié, Duque de Bar!

Ounour dounc à Vióulando! à sa gènto assistanço!
Elo' ansin, me baié la santo asseguranço
De coumpli ma messioun
E! vuei, soun amistanço
Ligo li dos nacioun
De Prouvènço e de Franço
Ai fa, grand sant de Dièu, bèu Rèi e segne Comte
D un record amistous loun founs de moun raconte:
L'ai vougu remembra
Pèr vosti recoubranço!.
Pèr ansin enaura
Li Sànti remembranço
E li poulit recit, que fasès au jour-d'uei
Que pèr voste Miejour sèmpe saran l'ourguei!

Quand Jano d'Ar finis, vers la triounflarello,
Li voues di rèi francés mounton douminarello
En superbo óuvacioun!...

Li Santo de la mar
Davalant-li degrat vènon à Jano d'Ar;
Em' un cor barbela, qu'adus la gau flourido,
Embrasson, tóuti dos, nosto Santo escarrido,

Enterin que la gau tèn li cor pivela
Gravamen Salomé, dis, en soun bèu parla:

— O Santo Jano d'Ar! Nous baias vosto ajudo
voste paraulis; gràci saran rendudo
Dins nosti gramaci que nautre semoundèn
En l'óumage courau que vuei, tóuti rendèn
A vosto auto valour!... La cridèsto l'aclamo,
E la gau, lou bonur enebriou lis amo!...

Vosti sàvi paraulo e vosto gènto acioun,

— Me chale de lou dire — an afermi l'unioun!
Di làgui tourmentau, di tristis amaresso,
O valènto Franceso avès gan l'aspresso!
Nautre, aman vosto Franço autant que lou Miejour;
Dins la pas e l unioun li voudrian bèn toujour!
Au noun dou vièi passat, de la Fe benfasènto:
Que bravon li desden, la morgo sufisènto!

— O Santo! avès resoun e charras sanamen,
Dis lou vièi Sant Trefume, es noste sentimen.
Noun venèn predica lou van separatisme!
Lou Nord e lou Miejour en lou meme batisme;
Franço n'en tiro glòri e Prouvènço peréu.
Qu'emé lou meme Diéu, sout lou meme drapèu
Vivon dins l'amista que ligo li famiho
E dins lou dous acord d'uno memo patrio!...

Lou noble Capoulié quito soun sèti d'or;
Davalò, crosso en man, au pèd de l'avans-cor
Ount se tèn Jano d'Ar; emé lou front alègre
Lou brave Rèi Reinié s'entancho de lou sègre
Emé li Sant li Santo e li nòbli segnour
De noste vièi terraire. A coustat dóu Majour
Tóuti fan l'oumenage à la cavaleirouso
Santo de la Patriò!...

E pièi, la Benurouso
Es counducho à soun sèti, au crid dis ouvacioun.

Dins l'esmai que trachis, d'un cor plen d'emoucioun
Li Sant e li Roumiéu pèr la noblo guerriero
Entounon l'Hosanna!

Dins la blouso lumiero
Lou bèu cant fai l'aleto; e si divins acord
Embandisson à brand l'ounourable estrambord,
L'inefable coumbour de puro benuranço.
E lou triounfle es tau, dins aquelo puissanço
D'aquéu bèu cant suau, que lou Miejour, l'Uba
Coununion ensèn dins la santo unita
De la belour de l'Inne. Ansin, sènso destràvi
L'acamp trais lou simbèu d'uno Pas flamo e sàvi!

Quand l'Inne se finis; Trefume sèns retard
Revén prèndre sa plaço auprès de Bautezar
Segui de soun courtège.

XXI LOU MAGE BAUTEZAR

Alor, de l'autar-mage
Se drèisso, majestous, Bautezar lou Réi Mage,
— O Sant illustre! Escoutas moun discours,
Noun pas sus li record, noun pas sus la rumour
Mai sus lou verai Diéu, Mèstre de la Naturo
Que cerquère long-tèms amount dins lis auturo.

Ausés? Ès bèn à iéu, Réi Mage d'Ouriènt
De charra dóu Sant Criste au pople d'Oucidènt
E, dins lou sèns misti, de parla de l'Autisme
Alor que, bourrela pèr l'atroce ateïsme
Cercave un Diéu novèu Dins la belour dóu cèu.

Un sèr, sus lou planet de ma toure giganto,
Trasiéu moun founs regard sus la vido-vidanto.

Deçauptu per lou culte inmourau di faus diéus
Dins l'anci de moun cor e lou front pensatiéu
Cercave l'impoussible
Séns vèire lou vesible!

Aclapa pèr l'angoues e me sentènt ferni
Esmarra, liuen de-tout, perdu sout l'infini
Dóu soul Diéu Creatour, pèr saupre soun mistèri,
Dins l'eterne estelan cercave la matèri:
Troubère l'ilusioun
Séns vèire la vesiou!

Alor! interrouguère, emé grèvo creguènço,
Lou pouderaus Mitra, diéu de la reneissènço
E li diéu destrutour: Abouman e Ourmuts
Sus la vido e la mort; Las! demourèron mut!
E l'amo ablasigado
Istère sèns pensado!...

E pièi, sus li roucas, cerquère Proumetiéu;
Troubère que la lèi di fort vo de catiéu!
Regardère lou cèu: fuguè sèmpe insoundable,
Coume lou founs d'un toumple èro autant fourmidable
E lou cor revóuta
Ere despoutenta!...

Alouro, m'escrichère en clocant mi parpello:
— Noun troubarai jamai la grandour subre-bello
Dóu soulet verai Diéu!... Subran! uno grand voues
Dins la fousco negrou me levè de l'angoues
Qu'ansin me treboulavo;
L'ausiguère que cridavo:

Legis la Santo Biblo? o mage assabenta!
Dins aquéu libre Sant auras la verita!...
A si revelacioun, toumbaran ti dòutanço
E d'un Diéu Redemtour auras l'asseguranço!.
Lou cor en plen coumbour
Esperère lou jour.

Lou Libre l'ai dubert!... En legissènt la Biblo
Ai vist toumba mi doute e moun ànci peniblo...
Dins la pas de moun cor, l'esperit desnebla,
Esperère lou Diéu que devié desvela
La lusour magnifico
De l'Estello mistico!

Un bèu sèr miraclois l'astre m'apareiguè,
Dins lou pur estelan! E moun cor me diguè,
Qu'ero vengu lou jour , segpound li proufecìo
Que d'uno vierge Santo èro na lou Messìo:
Lou Criste sauvadou
Dóu mounde pecadou!

Au Diéu anouncia, dins la niue celestino
Pèr l'Estello i sèt rai messagiero divino
Vouguen pourta l'encèns, la mierro amaro e l'or,
Emé li Mage-Rèi: Gaspard e Melquior.
L'Estello enmargaiado
Moustravo l'endraiado.

Au brut di galoubet e di gai tambourin
De chivau, de camèu menavon noste trin
Mounta sus de grand càrri, au brut crussènt di rodo,
Enfin arriberian dins là ciéutat d'Herodo,
Pèr cerca lou palai
Dóu nouvèl Adounai.

Sus la Jerusalèn noun s'arrestè l'Estello
Que per draio e camin nous counduguè fidélo
Enjusqu'à Betelèn, ount, enfin demourè
Dou palais d'aquéu Diéu cercavian li paret
Li coulouno de maubre Sout l'oumbrino dis aubre.

Quand sute clantiguè, dóu founs d'uno belèn
Cavado dins la roco au flanc de Betelén
Uno voues angelico, uno voues bressarello
Que d'aquéu paure jas mountavo encantarello
En mot misterious
Pèr un Diéu glourious!

Alor!... nautre vesèn, pèr la porto duberto
Sus la palo d'un brès flouri d'èurre e de nerto
Un Infantoun Divin!... Un rai de majesta
Enlusissié soun front de courouso bèuta!
Sa Maire lou bressavo Enterin que cantavo.

E toumbant d'à-geinoun davans talo grandour,
Adouren l'Enfant-Rèi lis iue gounfle de plour!...
— Senso ufanous palais, sènso munificènci
Aviéu trouba lou Diéu de tóuti li sciènci,
Sus la paio d'un jas
Cava dins lou roucas!...

Aro, dis Bautezar après avé fa pauso
Gramacie lou Crist e moun amo lou lauso
D'avé fa, pèr soun dre de Mèstre soubeiran,
Parèisse aquelo Estello en soun clar estelan
Elo, fuguè pèr iéu, la lusour miraclouso,
L'esprit revelatour! Es sa lus embelouso
Que me menè vers Eu!...

— Grand Mage Segne Rèi!

Dis Estello emé fiò, Quau dis pas que dempièi

L'Estello di sèt rai sus li colo baussenco
A lusi belamen!

La raço miejournenco

De la ciéuta di Baus, l'avié sus soun blasoun;
Es cavado au pourtau. Vous aguènt pèr cepoun
Dins si rude coumbat avièn pèr crid de guerro:
A l'azard Bautezar! Encaro vous dirai:
Prouvènço e Lengadò, de l'Estello i sèt rai
N'an fa soun clar simbèu! Sa lusour flamejanto
Emplis de refflamour, de raisso pivelanto
Li nouvèu troubadou que se soun acampa
Sout soun poutènt dardai.

Perqué? lou diriéu pas:

L'Estello di Rèi Mage en raiado sublimo
Mai-que-mai trelusis dempièi lis àuti cimo
Di bluious Pirenèu fin qu'au sòu Roudanen,
En trasènt dins li cor li nòbli sentimen.

Vòsti poulits acènt, vosto paraulo flamo,
Dis lou Rèi Bautezar, rejouisson moun amo.
O Santo afeciounado! iéu n'en siéu tras qu'urous
Que l'Estello di Rèi pèr soun fiò pouderaus
Fague lume au Miejour ount si fiéu countemplaire
Atroubaran l'idèio en lou lum dardaiaire
De tóuti li belour e di revelacioun,
Ount flourira l'espèr d'uno messioun!

XXII GLÈISO SIMBOULICO

— Bèu Roumié, dis Trefume, Ai! las! l'ouro s'esvarto,
Aro, se lou voulès, ausirèn Santo Marto,
Nous dira soun vejaire en soun parla requist
Qu'en l'ausènt tout-escas nous a tóuti counquist.
Parlas? Santo de Diéu!

Santo Marto s'aubouro;
Touto apensamentido elo dis:

— Veici l'ouro

De dire moun vejaire ounte desvelarai
Lou founs de ma pensado en moun poulit varai:

Eici dins la Camargo
Ount la mar s'esparlargo
Voudriéu que s'aubourèsse, en si frountau puissant,
Uno grand baselico
Pèr la Fe catoulico
Renouvelant au mounde un remèmbre abrasant!

Sa grand nau coulousalo
D'uno coupo augivalo
Subre lis aut montant di pieloun en feissèu
Sourgirié dardaianto
Sout la lus souleianto
Debanant li mistèri au countour dis arcèu.

Redirié d'esperelo
La causo santo e bello:
De la premiero messo en campèstre marin!...
E la gènte avenènço
Dóu pople de Prouvènço,
Adusènt au Sant priéu lou pan emai lou vin.

En sa grandour enclauso
Retrarié sus si lauso
L'Istòri dóu Miejour e li noblis esplé;
Bèu titre de noublesso
Desvelant la grandesso
De la Maire Prouvènço emé tóuti si dre.

Dins ti draio flourido
Auis ma voues que crido
O ma Prouvènço amado! aubouro sus toun sòu,
En bèuta magnifico,
La glèiso pacefico!
E veirai s'esvana lou lànglu que m'esmòu!...

Santo Marto enfioucado, en l'esmai que l'assauto,
Lis iue lusènt d'espèr emé la rouito i gauto
Dreissado noublamen l'èr interrogatiéu,
Cercó dins l'auditòri un èune aprouvatiéu.

— Santo, dis Counstantin, sarié bèn grèvo cargo
Pèr faire uno talo obro en l'espandido largo
Coume la demandas.

Pèr un tau mounumen,
Fau d'ome de talènt. Las! es plus lou moumen
L'engèni e l'Art, soun mort, dempièi la descasènço
De l'Empèri Rouman...

— Nàni! uno reneissènço
Dis vitamen Reinié, a dins noste Age-Mejan
S'es facho dins lis Art; l'engèni di rouman
Alor s'es trepassa: d'un auroun counquistaire
Li Mèstre de la peiro, inmourtaus escultaire,
En magico epoupèio au trencant dóu cisèu
Aubourèron pèr Diéu lou gigantas veissèu
La puro resplendour de la glèiso goutico;
Esprit meravihous di legèndo mistico.
E la pèiro doumtado, alor, s'amouliguè
Pèr adoura, prega; la pèiro flouriguè
Pèr retraire li flour, li branco de verduro
D'èurre, d'erbo-di-tres au long dis arcaduro.
La pèiro tresanè di sublimi frissoun
Souto l'abilo man dis escultour-massoun!

Dirai, se lou voulès, lou mistèri inefable
Que la glèiso retrais dins soun cors amirable.

— Parlas? O Segne Rèi! ' dis Marto emé fervour
De la glèiso de Diéu, racountas la grandour
En lou rite sacra dóu dòume irrevouvable
E dins l'esprit crestian d'intelèt intoucable.

— Parlas? Rèi, vous ausèn. Crido lou Capoulié.

Sourrissènt, Reinié II dis emé courtesié:

La glèiso, cors vivènt de la Santo Escrituro
Sus si quatre paret d'uno richo esculturo
Eissamo li simbèu.
Coume un Libre basti conto l'èro biblico,
Li mistèri pïous, la vido Evangelico
Dóu Crist fin-qu'au toumbèu.

Dóu coustat dóu Levant, s'aubourant dins sa glòri
Coume un soulèu Nouvèu, l'absido rememòri
Pèr soun brès pouëti
Qu'eila, dins l'Ouriènt, lou Crist prenguè neissènço
Règlo santo, assouludo, ounourant li cresènço
Dins soun èime misti.

I paret de l'Uba, li prèire pourtant l'arco
Marcon l'èro di tèms emé li patriarco.
Lis iue countemplatiéu,
Sèmbelon tóutis espera l'ouro tant desirado
Ount durbiran dou cèu li porto benurado,
Ount enfin veiran Diéu.!

Entandi que l'Adré, sout lou rai que dardaio
En trelus esbléugènt au long de si muraio,
Retrais lou Paradis
Counvidant au bonur, au repaus assoulaire;
Aqui, tóuti li sant bèlon Diéu de tout caire
Dins l'ort encantadis.

Entandóumens se vèi li toumple de l'abime
Dóu coustat dou pounènt, en lou moumen ultime
Dóu radié jujamen,
En sounant lou rampèu, lis Ange, à tiro-d'alo
Davalon dóu tremount dins la grèvo rafalo
Dou bram dis elemen.

Souto lis arc-de-vòut de la founso arcaduro,
Au mitan dou timpan de la porto en voussuro,
Lou Crist es d'assetta.
Majestous e lou front nimba dóu crucifèro,
De sa dèstro, lou Diéu, Réi de touto la terro,
Mostro la vasteta;

Novo Jerusalèn de la ciéuta futuro!
Li proufèto e li Rèi, dins touto soun auturo
Fan à Noste Segnour
Un courtège reiau, dins la revoulunado
Parèisson enanti, la caro treboulado
Pèr lou triste escabour.

Ansin au tribunau de la grando jujado

Lou Crist tèn lou grand Libre i pajo sagelado.
Dins lou founs dóu timpan
Lou Juge es enrouda: dóu biòu dóu sacrifice,
Dóu lioun de Sant Marc; de l'ange di delice;
De l'aiglo de Sant Jan.

Pièi, la glèiso retrais dins tout soun edifice
Dóu Diéu crucifica lou doulentous suplice!
Li degrat de l'autar
Dison lou front clina, l'amarour de l'angòni
De la douço Vitimo e l'orro melancòni
Que clavè soun regard!

Lou founs absidiau dóu mié-round circulàri
Di jour de la Passioun remento lis àuvàri
Quand li Jusiòu crudèu
Ferouge, renegant, la caro verinouso,
Courounèron Jesu de la branco espinouso
D'un bouissoun d'Arnavèu!

Au pèd de l'avans-cor, s'expandis la crousado
Retipant dóu Sant Crist li dos man clavelado
Sus l'aubre de la Crous.
Enterin que si pèd di dos plago saunouso
S'alongon dins la nau founsudo e souloumbrouso
Coume au jour tenebrous,

Ount sus lou Goulgòuta, dins lou grèu terro-tremo
Alin se coumplissié la finido suprèmo
Dóu grand drame inmourtau...
Dins la nau, li pieloun, presenton de l'Autisme
Li douge Aposte sant, que dóu Catoulicisme
Soun l'èime espritau;

Quand davalon li niue, neblant lou santuàri
Dins lou silènci founs rementon lou Calvàri
E l'endré rescoundu
Ount li fidèus ami dins l'oumbrun dóu campèstre
Gardavon angouissa lou cors dóu Divin Mèstre
A si pèd estendu!

Sapiènci e douçour di preguiero angelico
La glèiso dis perèu: l'istòri simboulico

Di noumbre universau:
Di Tres persouno en Diéu; di quatre Evangelisto;
Di sèt coumendamen; di sèt vertu requisto
Pèr l'esperit mourau. ‘,

Lou noumbre materiau d'ùni douge apoustòli;
E di quatre sesoun que nous pourgisson: l'òli;
Li gran de la meissoun
Li bèu rasin madur di vendèmi moustouso.
E lou poulit Printèms, quand li prado ouderouso
Jiton si flouresoun.

Nous ensigno perèu: l'istòri proufético;
Lou reviéure flouri; la faso pouëtico
De l'aubre de Jessé;
Dóu mirau di sciènci enroudant la fourtuno;
Dóu mistèri di niue que davalon sèns luno
En neblant li paret.,

Au lio de la frejour pagano di vièi tèmple,
Di mistico vesiou la gleisado es l'eisèmple;
Dis dóu cèu: la bèuta;
Li desir, lis espèr, quand lis amo ravidó
Dins lou blasin de pas van prega trefoulido
Lou Diéu d'Eternita!...

Vaqui lou sant travai di massoun fièr e libre
Qu'an basti pèr soun Diéu li pajo d'un tau libre.

— Gramaci Rèi! dis Marto, en vous ausènt counta
L'istòri de ia glèiso, ai lou cor encanta;
Dóu tèms que charravias moun pantai prenié vido,
E vesiéu li paret de la glèiso poulido
Que voudriéu vèire eici sout lou cèu cristalin,
Au mitan dóu campas.

— Santo! dis Counstantin,
S'ère encaro Emperaire, aurias tout à regounfle
Pèr faire, eici basti, la glèiso dóu triounfle!
Aurias: lou mabre, l'or, li cèdre dóu Liban,
La Jaspó e lou pourfire e li porto d'aram...

— Las! dis Jacobé Nosto Marto s'engano
E se fai d'ilusioun en soun amo abelano;
Sian plus au tèms passa, quand d'oubrié pïous
Travaïavon pèr Diéu d'un èime engenious.
Lou pople es alassa pèr li tristi bourroulo,
Noun i'a plus l'enavans que poutavo li foulo.

— Es verai, respond Marto. Ai! las! avès resoun
Noun sian plus i bèu jour ounte dins Tarascoun
Pèr l'ounour de la Fe la foulo èro afougado.
Aro, la Fe s'óublido... es plus acourajado!...

— Marto! dis Salomé. Venèn pèr enaura
Lou pople dóu Miejour e perèu celebra,
Si poulidis acioun! Iéu n'ai lou cor en aio...
Doumaci la Prouvènço a forço e bello taio
Pèr manteni la Fe que fai sa digneta.

XXIII LA VOUES MISTERIOUSO

— Que lou cèu vous ausigue e que vogue escouta
Voste bèu paraulis, o Santo Proufetesso!...
S'escrido Sant Trefume.

Ai pamens la tristesso
De dire coume Marto en soun parla tant dous:
Ailas! la Fe s'envai... Lou mounde es óublidos!...

E l'Aposte espaima pèr l'ànci que l'òupresso,
Isto silencious greva pèr l'amaresso...
Mai subran! Sus sa caro un raïoun celestin
Atubo soun regard e lou sant parlo ansin:
La Fe nostro es ennevoulido!
Dins li cor es anequelido
Mai nosto Fe noun dèu mourì!
Mau-grat que lou malin s'aubouro
A si dre, sa forço majouro
E nosto Fe noun pòu mourì.
Lou Crist, Sauvadou, tèn l'Empèri
Sa lèi santo regreïara
Elo, dountara la matèri

E mau-grat li grèu refoulèri
Sa lèi santo regreiarà.

Regreiarà dins lis escolo
Regreiarà pèr mount e colo
Quand lou Miejour s'ubourara
Pèr prouclama si remembranço
E flouriran lis esperanço
Quand lou Miejour s'ubourara;
E que, dins sa forço imbrandablo
Dira,co qu'a fa sa grandour!
Dins sa lengo Santo, amirablo
Dira, la gèsto memourable
Dis Avi qu'an fa sa grandour!...

Tre que Trefume a di soun voucable empurèire
Un souldat, courouna dóu lausié di vincèire
S'ubouro valentous dóu mitan di guerrié
Toumba pereilalin sus li prat-bataié
De la Marno à Verdun.

Em' uno voues prefoundo
Lou Souldat prouvènçau s'escrido à la segoundo:

Miejour, aubouro-te pèr enaura ti Fiéu
Qu'eilalin soun toumba dins l'orro malastrado!
Miejour, aubouro-te souto lou cèu de Diéu,
Es uno obro degudo, uno messioun sacrado,
Enausso lou renoum de ti Fiéu que soun mort
Pèr apara la Franço e defèndre lou Nord!

Enchuscla, delirant, ti bèu jouvènt cresèire
Au suprème rampèu jita pèr la Nacioun
An boumbi fieramen. Sèns un regard à-réire,
Dins un pur estrambord de noblo annegacioun
An leissa si fougau, soun soulèu que dardaio
E soun bèu terradou pèr courre à la bataio!

Quand! mau-grat lou chaplun e l'amarour di crid,
Uno orro acusacioun clantiguè verinouso
Pèr jita lou mepres, pèr jita lou descriid
Sus ta raço, o Miejour! A l'insulto saunouso,
Ti fiéu an respoundu sus lou champ de coumbat;

E lou sourire i labro, eilalin soun tounba!

O moun valènt Païs! dins li bèu jour d'esclaire
Dóu trelus glourious ount la Franço veira,
Dins la pas e l'unioun, l'amour d'un pople fraire:
Diras nostis esplé, pèr ansin enaura
Lou pious souveni di valènt de ta raço
Qu'an tengu l'Auriflour dins la feroujo aurasso!...

Misteriouso e forto, uno voues resclantis
Sute dins lou relarg! E, veici ço que dis:

- En fièr guerrié d'elèi, li tenènt de la Franço
Pèr defèndre soun dre, coumbatre pèr soun noum
Soun ana lou front aut, coume antan li Cepoun
Dins lou superbe envans di nòbli deliranço!

Sus lou prat-bataié, pèr apara lou sòu,
Dins lou groün espès di saundusi mesclado,
An fa bàrri de car, eila dins li trencado
Dins lou grèu brando-abas dóu terrible revòu!

Pèr belamen coumpli la toco patrialo
Sèns regrèt soun tounba!... Dempieï se li plouran
Auren sèmpre l'ourguei dóu pres-fa soubeiran
Qu'adus i grands Eros uno glòri inmourtalo!...

Car lou sang espargi sus noste sòu sacra
Pèr aquéli guerrié qu'an oufert sa jouvènço
A nosto maire Franço en superbo semènço,
Drudo en soun bèu sourgènt, sus si Cros greiara!

La voues di tradicioun, que jamai noun s'atudo,
Dira dins l'aveni li record esmouvènt
D'aquéli fièr sourdat, d'aquéli bèu jouvènt
Que pèr patrioutisme an fa talo batudo!...

A-n-aquéli Eros, criden dóu founs dóu cor:
Ounour! Tres fes Ounour!... An egala si paire
Dins la gèsto erouïco en couchant l'aclapaire,
En defendènt lou sòu! Glòri! à nòsti mort!!...

Tout-d'uno, s'amudis la voues misteriouso!

La glèiso, un long moumen, isto silencioso...
Li Sant e li roumiéu sèmblo tóuti sesi
Pèr aquelo grand voues qu'èli vènon d'ausi.

Quand pièi, tout à-n-un-cop, dins la santo gleisado
Li Sant e li roumiéu, d'uno voues abrasado
Pèr un bèl enavans, cridon, estrambourda!

Vivo lou bèu Miejour! Glòri à si bèu souldat!...
Glòri à-n-aquélis Eros! E glòri is aparaire
Qu'an defendu la Franço e l'ounour dóu terraire!!...

Dóu coustat di Francés, li Sant emé li Réi
Esmougu pèr lou crid, que mounto e sèmpre créi,
Mesclon sis óuvacioun a-n-aquéu bram de fèsto!...
E l'oumage soulenne ansin se manifèsto

En Culte patriau que gislo emé fervour
Pèr nòsti grand souldat: nòsti fièr defensour!

Vese li bèus Eros la caro resplendèto
Qu'ausisson radious la cridèsto esmouvèto!..-

XXIV VOT DE SANT TREFUME

Quand lou silènci es fa; d'un cor plen d'emoucioun
Sant Gile parlo ansin:

— Nautre, avian pèr messioun

De veni rementa li gràndi pountannado
Dóu passat miejournal; d'uno franco alenado
Em'un larg esperit s'avèn tóuti charra
Sénso idèio marrido e sèns res maucoura,
O Souldat! es pèr vèutri! E se li Sant, li Santo
An presta lou councours de si voues abrasanto:
Es pèr vèutri, o Souldat! Se tóuti li roumiéu
An fa crema lou fiò d'un nouvèu recalieu
Es, o bràvis enfant! pèr bèn moustra la voio
De vosti devancié! Pèr avèdre la joio
De faire s'esvani voste amarous segren
E buta li messorgo au fin founs dóu noun-rèn!

— Avès, respond Trefume, en valènt acampair
Bén di nosto messiou is Eros triounflaire!
O, valentous guerrié, pèr brava lou desden
Di catignous renaire, avèn di fieramen
La poutènto grandour, dins l'unita de visto
De tóuti li roumiéu, di legèndo requisto
Qu'a fa trachi la Fe; la bello ispiracioun
Di sabènt troubadou; la civilisacioun
D'aquéu noble païs; la vido apoustoulico
Di Santo emai di Sant; la fe patrioutico
D'aquéli bèu Souldat!

E vàutri, o grand Francés

Dins aqueste auditòri ansin avés après
Ço qu'a fa la grandour d'aquelo fièro Raço,
Que sus lis enemi belamen faguè rasso
Pèr sousteni l'acord, pèr defèndre l'ounour
E lou sòu de la Franço i jour de grèu coumbour!
Avés après, perèu, lou renoum de la lengo
Lemosi-Proensal.

Mai clave moun arengo

En disènt moun vejaire em' un cor afreira:
O Marto avié resoun, quand disié d'auboura,
Eici dins aquest rode uno grand baselico
Enaurant di vièi tèms la crido Evangelico.
Las! n'es qu'uno ilusioun d'un bèu raive councrèt
Que de soun pur amour desvelo lou secrèt!
Mai soun vot pouderous noun es óbligatòri.
Iéu, pèr bèn religa li legéndo e l'Istòri,
Voudrièu qu'uno grand Crous sus aquéu vièi campas
S'auboure belamen pèr adurre la Pas!
Ansindo s'aubourant dins sa gràci marcanto
Elo, au mounde, dirié la grandour enaurant
Di record dóu passat au long di bas-relèu
E di jour erouï; retrarié li tablèu!
Sarié lou recaliéu de l'eternalo flamo;
De la Pas e l'Unioun adurrié la calamo!
Noste-Segneur l'a di: - Lou mounde passara,
La Crous, lume dóu cèu, sèmpre demourara!...

Quatecant, en desbord, caro trasfigurado
Santo Estello s'escrido:

—En Roumiéuvo abrasado
Dins la blouso Prouvènço e lou grand Lengadò,
Sant Trefume, anarai, pèr dire vostre vot:
Pèr qu'uno Crous s'auboure en terro Prouvènçalo,
Remembrant dóu Païs la fe tradiciounalo.

De l'envanc que coungreio, i felibre vrai
Pèr auboura la Crous, veici ço que dirai:

Pèr la Prouvènço bèn amado
O li valènt! O li fidèu!
D'en pertout de vosti terrado,
Venès ausi moun sant rampèu:

Pèr ounoura vostre Parage
Alin, i Santo, en roumavage,
Dóu bèu fermamen estela,
Sant e Cepoun an davala
Dedins la vièio glèiso antico.
En lou rai de si voues mistico
Dóu fièr Miejour èli an parla.
Iéu vène, pèr vous revela:
Que fau qu'uno grand Crous s'auboure
Auto e giganto coume un mourre,
En lou plan-païs palunen
Dóu poulit terraire santen
Pèr enaura vòsti cresènço
E rebufa li mau-disènço.

Cantas, felibre dóu Miejour,
Cantas, es vostre dre majour.
O! cantas! mau-grat li renaire,
Li mes cresènt e renegaire
Pèr enaura li tradicioun,
E, souto lou cèu clar di Santo,
S'aubouras la Crous puissant:
Veirès flouri vosto Nacioun!...

Alor!... touto esmougudo en ausènt Santo Estello
Dire emé tant de fogo aquelo causo bello,
Pèr crida moun desbord m'auboure en fernissènt,
E... vese... que la mar emé soun dous risènt

Eilabas oundejant dins l'aubeto autounalo!

— Las!!... èro qu'un pantai, d'uno pauro mourtalo!...

Elisabeth DODE

*Pèr lou bèu jour de la Candelouso,
à Nimes, 1922.*

© CIEL d'Or
Janvié 2002